No. 29. ZATERDAG 4 NOVEMBER 1916. 10e JAARGANG

DE TRIBUNE

Verschijnt dagelijks, behalve op Zon- en Feestdagen. Redactie en Administratie: AMSTEL 85, AMSTERDAM. Tel. N. 4894.
Advertentiën 20 cent per regel Arbeidersorganisaties, aanvraag, betrekking, huur, verhuur enz. 10 cent per regel. Ingezonden Mededeelingen 25 cent per regel.

REV. SOC. VOLKSBLAD

ABONNEMENTSPRIJS: voor plaatsen, waar Agentschappen gevestigd zijn, per week 15 ct. Franco per post per kwartaal bij vooruitbetaling: voor NEDERLAND f 1.95; voor BELGIË f 2.90. Voor andere bij de Postunie aangesloten landen f 4.—.
PRIJS PER NUMMER 3 CENT.

Orgaan van de Sociaal-Democratische Partij (S. D. P.), onder Redactie van HENR. ROLAND HOLST, W. VAN RAVESTEIJN en D. J. WIJNKOOP.
Vaste medewerkers: J. C. Ceton, H. Gorter, B. Lansink Jr., A. Pannekoek, L. de Visser, G. J. A. Wesselingh, Ds. M. C. van Wijhe, e. a.

Abonné's op dit blad zijn, volgens de daarvoor vastgestelde bepalingen verzekerd tegen ONGEVALLEN voor f 2500 bij levenslange geheele invaliditeit, f 300 bij overlijden, f 200 bij verlies van één hand voet of oog, f 100 bij verlies van een duim, f 60 bij verlies van een wijsvinger, f 15 bij verlies van elken anderen vinger, een en ander gewaarborgd door de Ongevallen-Verzekering-Maatsch. OCEAN

De vooruitzichten der moderne vakorganisatie.

De redaktie van „De Arbeid" beschuldigt ons, in haar bespreking van ons artikel, van iets heel leelijks, n.l. van dingen te zeggen, die wij niet meenen. Wij zouden in ons artikel de „hervorming der moderne vakorganisatie" als mogelijk hebben voorgesteld, ofschoon wij weten, dat die hervorming „een illusie" is.

Wij nemen natuurlijk aan, dat kameraad Lansink deze beschuldiging niet ernstig meent. Hij veronderstelt toch zeker niet, dat wij willens en wetens de lezers van de „Tribune" bedriegen, door over de „hervorming van de moderne vakorganisatie" te spreken, terwijl wij overtuigd zouden zijn, dat deze onmogelijk is? Eerder vermoeden wij, zal Lansink gedacht hebben, dat er bij ons nog twijfel en onzekerheid aanwezig zal zijn; hij zal ons door zijn stukje hebben willen brengen tot nadenken, en door nadenken tot het klare inzicht, dat de modernen voor den klassenstrijd verloren zijn, en het dus onze plicht is de arbeiders tot aansluiting bij de onafhankelijke organisaties op te wekken.

Welnu: kameraad Lansink kan gerust zijn. Wij hebben niet in twijfel, of vóór de zaak ons voldoende helder was, geschreven. En we houden aan onze beschouwingen ook, tegenover zijn kritiek vast.

Maar om te beginnen: wij schreven niet precies was Lansink ons zeggen laat, over de hervorming der moderne vakorganisatie. Wij schreven letterlijk: „dit zijn slechts een paar aanwijzingen van de richting, waarin het vakvereenigingswezen zich hervormen moet". Het ganische vakvereenigingswezen heeft dus, volgens ons, de zelf-opvoeding tot revolutionaire methoden en voor revolutionaire doeleinden noodig. — niet alleen, ofschoon in vele opzichten wel het allermeest, de modernen.

„In de plaats van het klein onmiddellijk voordeel in het kapitalisme, moet de vakbeweging, stellen den grooten strijd tegen het kapitalisme zelf, het heroisch verzet tegen de imperialistische roof- en moordpolitiek, de revolutionaire methode, de internationale solidariteit" — dit schreven wij.

Na de opmerkingen over den strijd aan de Heembrug in ons vorig artikel, begrijpt Lansink zeker wel, dat wij, wanneer we, sprekende van „het vereenigingswezen" dat zich hervormen moet om tot een revolutionaire, in plaats van een behoudende faktor in de maatschappij te worden, ook de syndikalistische vakorganisatie daaronder begrijpen. Ik wil terloops nog wijzen op de houding der meerderheid in de Fransche konfederatie van den arbeid, — en op die van verschillende Engelsche bonden, waarin sterke syndikalistische strekkingen aanwezig zijn, zoeals die der mijnwerkers en transportarbeiders, op het laatste kongres der Engelsche vakvereenigingen. Alles nationalisten, chauvinisten in merg en been!

Waarachtig, er valt onder de syndikalistische organisaties ook nog heel wat te hervormen, kameraad Lansink, eer zij in laadwerkelijke strijdorganisaties voor het revolutionaire socialisme veranderd zullen zijn! Er is nog géén reden voor eigengerechtigd zelfbehagen.

Maar nu de voornaamste vraag: is de moderne vakorganisatie van die hervorming, omschepping, vernieuwing, buitengesloten, ja dan neen?

Onder „de moderne vakorganisatie" verstaan wij natuurlijk niet die paar honderd of paar duizend verstokte, verstarde en verburgerlijkte bestuurders, welke in de kapitalische landen thans algemeen zweren bij bepaalde methoden en dogma's, maar de millioenen leden zelven, die de moderne vakorganisaties vormen, en die een deel van de proletarische massa's omvatten.

Zéér in het algemeen kunnen wij zeggen, dat de moderne organisaties in hoofdzaak uit geschoolde vakarbeiders bestaan, dat is uit betrekkelijk-geprivilegieerde groepen van het proletariaat. Maar toch ook slechts zéér in het algemeen en met allerlei beperkingen.

Immers, waar een aantal moderne vakbonden op het princiep der bedrijfs-organisatie gebouwd zijn, behooren tot hen arbeiders-kategorieën van verschillende graden van geschooldheid. Ook behooren zoowel tot het N. V. V. als tot de Duitsche General-Commission, verbonden van arbeiders, die eerder tot de ongeschoolden te rekenen zijn.

Wat bedoelt Lansink nu, wanneer hij zegt: de moderne vakorganisatie kan zich niet vernieuwen of hervormen? Bedoeld hij, dat die leden der moderne organisatie, welke in gaan zien, dat de revolutionaire methoden noodig zijn, uit de moderne organisaties zullen trekken en de syndikalistische versterken, of, in landen waar deze niet bestaan, nieuwe organisaties oprichten? Of bedoelt hij, dat de massa der geschoolden in de komende worstelingen van het proletariaat de rol van handlangers van het kapitalisme zullen vervullen? Schakelt hij ze in den strijd tegen het imperialisme voor goed en geheel uit?

Wat hij ook moge bedoelen — misschien zoowel het eene als het andere — wij willen hier verklaren een dergelijk standpunt niet te deelen. Wij zijn wel overtuigd, dat van de geweldige industrieele wereld-krisis, die óf onmiddellijk, of spoedig na den oorlog de arbeidersmassa's met diepe ellende bedreigen en tot fellen strijd noodzaken zal, de groote stoot tot het aanwenden van revolutionaire middelen zal uitgaan èn van de bewust-revolutionaire minderheden, èn van de ongeschoolde arbeiders, èn van de ongeorganiseerden. Van de eerste kategorie omdat zij deze middelen, door doorzicht en gezindheid gedreven, zal willen toepassen. Van de twee andere kategorieën, omdat voor hen de nood het ondragelijkst zal zijn. Hiervan zijn wij overtuigd. Maar hoe de komende worstelingen op de moderne vakorganisaties zullen inwerken: of deze zullen ondergaan in hun verstarring, of worden tot kleine gilden van hoog-geschoolden, of dat in hen de massa, tegen de leiding in, de nieuwe opvattingen zal doen zegevieren: dat alles weten wij niet. Er zijn nog geen feiten genoeg, om het te kunnen vooruitzien, de richting der ontwikkeling is nog niet duidelijk genoeg. Lansink let o.i. te uitsluitend èn op ons land, èn op het huidige moment. Laat hij bedenken hoe achterlijk ons land in alles is, hoe het hoogtepunt der moderne vakorganisatie en hare methoden, dat in Engeland en Duitschland vóór den wereld-oorlog reeds voorbij was, in ons land zéér nog niet is bereikt. In Engeland hadden de arbeiders van verschillende vakbonden, waaronder zeer geschoolde, zich in de jaren 1908—13 in openlijk verzet ontwikkeld aan methoden (gedwongen scheidsgerechten, enz.) wier ellendige resultaten ze aan den lijve hadden ondervonden. In Duitschland begon in de jaren 1912—14 hetzelfde proces. Het is overal door den oorlog onderbroken, maar zal zonder twijfel, overal, natuurlijk in andere vormen, opnieuw beginnen. Wij weten, dat het weer moet beginnen, dat de verouderde methoden der „modernen", tegen het reusachtig versterkte kapitaal na den oorlog nergens gehandhaafd zullen kunnen blijven. Ook in ons land niet. En wij weten niet, welke banen de moderne vakorganisaties onder den druk der noodzakelijkheid zullen inslaan.

Wij weten niet, of hun lot zal zijn ontbinding, dan wel vernieuwing door inwendigen strijd. Daarom moeten wij nog wachten.

Ten slotte nog een paar opmerkingen over de parallel, die Lansink trekt tusschen de S. D. A. P en het Vakverbond. Die parallel is niet houdbaar. De vergelijking tusschen een soc.-dem. partij en de moderne vakbeweging gaat niet op. De soc.-dem. partijen omvatten, overal, slechts de z.gn. „voorhoeden", de vakvereenigingen een 3 à 4 maal zoo groote massa. De s. d. partijen hebben tot eerste taak de bewustwording der arbeidersklasse en hierop moet ook hun strijd gericht zijn; de vakbeweging wordt telkens gedwongen, tegen aanslagen op de levensvoorwaarden van bepaalde kategorieën front te maken. De soc.-dem. partij moet leiding geven aan de massa, de vakbeweging is een deel der massa zelve.

Wij konkludeeren: de revolutionaire sociaal-demokraat kan in ons land geen lid der S. D. A. P. meer zijn. Want terwijl deze partij zich èn op haar kongressen èn door haar daden, duidelijk in den dienst van het nationalisme en imperialisme gesteld heeft, bestaat in de S. D. P. een andere partij, die in haar program en praktijk aan de revolutionair-soc.-dem. eischen voldoet. In de vakbeweging is de toestand eenigszins anders. Vakorganisaties, die aan deze eischen geheel voldoen, zijn er nog niet.

Of dit te konstateeren beteekent, dat wij overtuigd zijn, dat het oogenblik nog kan aanbreken, waarin de revolutionaire soc.-demokraten de moderne organisaties zullen moeten verlaten? Zeker erkennen wij, dat dit mogelijk is. Het besluit daartoe heeft echter zóó verstrekkende gevolgen, dat het internationaal moet worden genomen.

Dit eene echter is zeker: hoe vaster en scherper de onafhankelijke vakorganisaties, niet slechts in woorden maar in daden, het revolutionaire standpunt tot uiting brengen, des te meer beinvloeden zij de ontwikkeling in die richting, waarop de redakte van „De Arbeid" ons thans reeds, wij meenen voorbarig, wil vastleggen.

H. R. H.

Naschrift.

Nadat dit artikel geschreven was, is de verkiezing te Dordrecht gekomen, die bewezen heeft, dat onze syndikalistische medestrijders bezig zijn, zich van hun oude anti-parlementaire dogmatiek los te maken. Zoo de medewerking der Dordtsche syndikalisten ons oprecht en hartelijk verheugt, dan is dit natuurlijk in de eerste plaats omdat wij aannemen, dat die medewerking niet ondanks hun standpunt wordt gegeven, maar een begin van verandering van standpunt in haar aan 't licht komt. Gaat deze verandering door, dan zal dit natuurlijk op de verhouding onzer partij tot de onafhankelijke zakbeweging groote invloed hebben.

H. R. H.

De macht van de bourgeoisie.

III.

Wij zagen, dat het doel van het proletariaat moet zijn: de politieke macht veroveren, d.i. meester in de maatschappij worden, ten einde de eigendomsverhoudingen zóó te wijzigen, als noodig is voor het socialisme. Hoe moet het proletariaat dit doen, deze macht veroveren? Om deze vraag te beantwoorden, moeten wij eerst antwoord op deze andere vraag geven: hoe komt het, dat het nu geen meester is? Met andere woorden, waardoor komt het in het algemeen, dat een bepaalde klasse de politieke macht bezit?

Het eerste voor de hand liggende antwoord is: als een klasse de meerderheid van de bevolking omvat, kan dat een reden van heerschappij zijn. Als overigens alles gelijk is, zal de minderheid zich naar de meerderheid moeten richten en niet omgekeerd; de meerderheid kan haar wil doorzetten, dus in een maatschappij van gelijken zal de meerderheid heerschen.

Maar wanneer er geen gelijkheid is, als er verschillende klassen zijn, die een verschillende rol in de maatschappij spelen, dan komt er wat anders bij. Dan wordt de vraag: welke klasse is voor de maatschappij het nuttigst, het noodzakelijkst het onmisbaarst? Welke speelt de belangrijkste rol? De klasse, die het belangrijkst en onmisbaarst is voor de geheele samenleving, zal haar beheerschen. Talrijke voorbeelden uit de geschiedenis bewijzen, dat een meerderheid van het volk niet heerscht, en zelfs de heerschappij verliest, als zij haar beteekenis voor het geheel verliest. Zoo was het b.v. in het oude Romeinsche rijk. Oorspronkelijk regeerde de volksvergadering van alle burgers tezamen met aanzienlijke grondbezitters. Maar toen door de veroveringsoorlogen schatten naar Rome stroomden en daarvan aan het leegloopende, door de slaven uit het werk gestooten volksmassa uitgedeeld werd, toen was dit volk parasiet geworden; de belangrijkste en onmisbaarste rol speelden nu de militairen, die aan het hoofd der legers de verre landen veroverden en uitplunderden. Het gevolg was dan ook, dat de generaals de werkelijke meesters werden, en uit de republiek een keizerrijk ontstond.

Toen het kapitalisme in Europa opkwam, werd de burgerij tot een machtige klasse, die zich in burgeroorlogen en revoluties steeds meer macht in de maatschappij wist te veroveren; zij werd steeds meer tot de belangrijkste klasse, en voelde dat zelf ook. En sinds de kapitalistische industrie in de 19de eeuw het geheele maatschappelijke leven ging beheerschen, zijn de leiders van deze industrie de belangrijkste en onmisbaarste klasse geworden; deze moderne bourgeoisie werd daardoor de heerschende klasse. Alle bezit is tot kapitaal geworden; alle bezitters (van land, van mijnen, van fabrieken, van geld) zijn deelgenooten in de uitbuiting door het kapitaal; en dit kapitaal beheerscht en leidt de productie, die zonder kapitaal niet mogelijk is. Daarom is de bezittende klasse tegelijk de heerschende klasse.

Maar gaat dat wel heelemaal op? Natuurlijk, zoolang de kapitalisten als leiders der productie de belangrijkste en onmisbaarste klasse vormden, was het begrijpelijk, dat zij ondanks, dat zij minderheid waren, toch moesten heerschen. Maar nu weten wij allen, dat deze kapitalisten nu niet meer onmisbaar voor de maatschappij zijn. Niet enkel in dien zin, dat een andere maatschappij denkbaar zou zijn, maar ook in dezen zin, dat zij al buiten de productie staan: bezoldigde beambten en arbeiders doen al het werk in de productie, van boven tot beneden, en de kapitaalbezitters strijken enkel het dividend op. Hoe komt het dan, dat deze overbodige klaploopersklasse toch nog heerscht? En de groote klasse der arbeiders met de kleine groep van technische beambten: zij zijn het op wier arbeid de geheele produktie neerkomt; zij zijn, of worden steeds meer, de nuttigste, de onmisbaarste, de belangrijkste klasse van de maatschappij. Strijdt dat nu niet met bovenstaande regel? Hoe komt het, dat een nutteloze overbodige minderheid heerscht, terwijl de nuttigste en voor de maatschappij belangrijkste meerderheid onderdrukt wordt?

Hier blijkt, dat er nog iets anders bijkomt, iets, wat die overbodige minderheid heeft, en wat de belangrijke meerderheid niet heeft, en wat wij macht noemen. Wat dat is, kan het best blijken, als wij vragen, hoe de bourgeoisie tot heerschende klasse is geworden.

Wij zeiden: zij is heerschende klasse geworden, omdat zij de belangrijkste klasse was. Maar was daar een of andere rechtbank, die uitmaakte: ziezoo, nu is niet meer adel en vorst, maar nu is er bourgeoisie het belangrijkst geworden, dus moet de heerschappij aan haar overgeleverd worden? De bourgeoisie, heeft de heerschappij moeten veroveren. En zij heeft de heerschappij kunnen veroveren, omdat zij machtiger was, dan adel en vorstendom. Hoe kwam zij aan die macht? Waarin bestond die macht?

Zij had ten eerste geld; de vorsten hadden geld noodig, en zoo konden de geldbezitters meezeggingschap afdwingen en kontrole van het parlement over de staatsuitgaven. Ook als de bourgeoisie weigerde belasting te betalen, moest de vorst toegeven, wanneer de rechters en hooge ambtenaren aan de kant van de bourgeoisie stonden. Daarin komt een ander stuk macht te voorschijn: haar maatschappelijke invloed. Achter de bourgeoisie stond het intellekt, dat van haar heerschappij overtuigd van ambten en invloed had te verwachten; stond ook de pers, waarmee propaganda onder de massa's werd gemaakt. Achter de kapitalisten, de ondernemers, de koopleden, stond een groote klasse van kleinere burgers, waarboven zij als de hoogsten uitstaken; deze geheele klasse was tegen de heerschappij van adel en vorst en door hun groot aantal konden zij invloed uitoefenen: zij wapenden zich, vochten op de straten en barrikaden tegen de soldaten van den koning, bedreigden door hun massa op straat vorsten en edelieden en dwongen zoo de tot dien tijd heerschende klassen tot toegeven. Waarom deden zij dat? Zij gevoelden, dat de oude heerschappij op allerlei wijzen belemmerend en ondragelijk was en dat de heerschappij van de bourgeoisie een nieuwe ontwikkeling bracht. In hun strijd voor de bourgeoisie kwam tot uitdrukking, dat de belangen van de bourgeoisie toen de gewichtigste belangen in de maatschappij waren geworden. Zij meenden wel voor zich zelf te strijden; maar als zij de oude machthebbers hadden verjaagd, konden zij geen andere nieuwe orde instellen dan de regeering van de voornaamsten, de leiders aan hun kant, d.w.z. de mannen van de bourgeoisie. Iets anders konden zij niet; zij wisten geen eigen bepaalde weg. Elke geslaagde volksopstand draaide op een heerschappij van de bourgeoisie uit, omdat deze klasse wist wat zij wilde, en haar taak haar als het ware door de maatschappij voorgeschreven was.

Wanneer wij dus als algemeen regel zoo eenvoudig weg stelden: de belangrijkste en onmisbaarste klasse moet ook politiek heerschen — dan beteekent dit: zulk een klasse ziet haar macht zóó groeien, zij wordt door de maatschappelijke ontwikkeling zóó invloedrijk, zoo machtig, dat zij in staat is, het te voren heerschende gezag omver te werpen en de heerschappij te veroveren. Die regel geldt dus niet als het mechaniek van een machine: als het eene gebeurt, gebeurt het andere ook dadelijk. Zij werkt alleen door middel van opkomende strijd. Langen tijd, terwijl de bourgeoisie al belangrijk en onmisbaar was, heerschte zij nog niet; toen was ze oproerig, revolutionair, streed, propageerde, vergrootte haar macht, werd soms verslagen, begon nieuwen strijd — omdat zij haar eigen belangrijkheid en onmisbaarheid voelde, had zij durf, kracht, energie, begon steeds opnieuw — totdat zij eindelijk haar doel bereikte.

Daarmee is onze vraag beantwoord en de tegenstrijdigheid opgeheven. Op de vraag: hoe komt het dat een nutteloze minderheid (bourgeoisie) nog heerscht en de belangrijke meerderheid (het proletariaat) een onderdrukte klasse is? antwoorden wij: omdat deze nieuwe, voor de heerschappij bestemde klasse der toekomst nog in het begin van haar strijd staat, nog vóór haar revolutie. De regel zegt ons: de tegenwoordige toestand kan niet blijven: het proletariaat zal tot heerschappij komen. Maar het is nog niet zoover. De macht van het proletariaat is nog te klein; de macht van de bourgeois is nog te groot. En zoo komen wij nu tot de vraag: waarom is de macht van de bourgeoisie nog zoo groot? Waarin ligt haar macht?

A. P.

Onder de twee eerste artikelen die 2 en 3 weken geleden verschenen zijn verkeerdelijk de letters A. P. uitgevallen.

TWEEDE KAMER.

Zitting van Woensdag 1 November.

Grondwetsherziening.

Hebben wij er van den aanvang af op gewezen, dat de debatten over deze grondwetsherziening uiterst onbelangrijk en oppervlakkig zijn, dit wordt echter steeds erger, nu de rij der sprekers zich tot het oneindige verlengt. Het begint bijna onmogelijk te worden, uit de urenlange discussies iets op te diepen, dat der vermelding waard is en dat nog niet door anderen is gezegd.

Het eenige, wat in deze zitting duidelijk werd — ofschoon wij ook dit reeds eerder als een verwachting uitspraken — is dat de heer Tydeman bereid is, zich neer te leggen bij de financieele gelijkstelling van het bijzonder onderwijs. Hij zou 't wel liever anders willen, maar hij ziet in, dat ieder ander voorstel „onvruchtbaar zou zijn," d.w.z. het zou geen kans hebben. „Wie den stroom zou willen keeren — aldus de heer Tydeman — zou door dezen omver worden geworpen." En daarom vindt deze staatsman het maar beter, zijn beginsel te laten voor wat 't is en „van hetgeen aangeboden wordt, trachten te krijgen het beste wat men krijgen kan." Dat is, zoo men ziet, ook een manier om de frontverandering der liberalen, hun prijsgeven van de openbare school, goed te praten; n.l. door te zeggen: ik vind 't erg jammer, maar ik kan er niets aan doen. Bij het graf van de openbare school plengt de heer Tydeman een traan en prevelt: de overledene was een braaf man!

Neen, dan heeft men ten slotte nog meer houvast aan iemand als Kolclaar, die jaren lang een voorvechter van de openbare school is geweest, die haar trouwens ook nu nog hoog stelde — hij gaf daarbij aan Gerhard een aardig lesje in paedagogie, — maar toch meehelpt haar om hals te brengen. Bij zoo één ziet men onmiddellijk, dat de ideeën van den onderwijsman eigenlijk in volkomen tegenspraak zijn met zijne politieke daden, en het kost weinig moeite om te doorgronden, dat hij zijn handelingen, tegen eigen beter weten in, laat beheerschen door het politieke belang zijner klasse.

Ten slotte een volkomen onbenuttige speech van den katholieken heer Van Nispen tot Sevenaar, de 33ste spreker. Een derde der Kamerleden heeft nu 't woord gevoerd;..... wie volgt?

Oostenrijksche Ellende.

De levensmiddelenkaart in Oostenrijk.

Van de invoering van vleeschkaarten in Oosterijk zal vermoedelijk toch worde afgezien. Daarentegen zal een gecombineerde levensmiddelenkaart worden ingevoerd, waarbij personen, die uitdrukkelijk afstand doen van het gebruik van vleesch, rijker met andere levensmiddelen zullen worden bedacht.

De nood der Oostenrijksche pers.

Ruim 900 Oostenrijksche en Hongaarsche dagbladen hebben sedert het begin van den oorlog hun uitgave gestaakt. Het waren alle provinciale bladen.

Een sigaar per dag.

De Weener dagbladen verwachten, dat de verkoop van sigaren zal worden beperkt tot 1 per dag voor ieder rooker.

De Oostenrijksche kerkklokken.

Uit officieele gegevens blijkt, dat tot einde Augustus van dit jaar niet minder dan 15.200 kerkklokken in Oostenrijk-Hongarije versmolten zijn. Zij hebben 7464 ton brons opgeleverd. („Telegraaf")

Munitie-aanmaak.

Was ik overwerkt, had ik te veel gegeten, had ik te veel gedronken, lag ik onder te veel dekens, was mijn hoofdkussen te mollig, had ik te lang staan kijken op den Dam naar het verwisselen van de wacht, of had ik te diep in de oorlogsberichten gekeken? Ik weet het niet. Maar wat ik wel weet is, dat ik nog nooit zoo vreemd heb gedroomd. Vreemd althans voor 'n anti-militairist, vreemd voor 'n pennelikker, die nooit met iets anders gevochten heeft dan met 'n vulpenhouder en een papieren schild. Ik moet in m'n droom op het gerekte vel tusschen duim en wijsvinger de reveille geblazen hebben en het liedje van den kok in de kenken.

En toen ik wakker werd stonden al m'n huisgenooten voor m'n bed in 'n bewondering voor m'n heldenmoed. Ik moet gebruld hebben: geef acht g. v. d.; rechts richt u, g. v. d.; herstel g. v.d.; nummert u, g. v. d.; over geweer, g. v. d.; presenteer, g. v. d.; zet af, g. v. d.; over geweer, g. v. d.; met verdubbelde rotten, voorwaarts marsch en toen moet ik getrapt hebben of ik 'n majoorsknoi, die niet voort wilde, de sporen gaf. De familieraad was juist bezig te overleggen of 'n dokter noodig was of 'n spons met koud water, toen ik ontwaakte tot tortelduif des vredes.

Wat ik dan droomde?

Er werd gebeld. Uit een gouden koets kwam een bode van den minister van oorlog met het vaandel van het regiment, dat bij den Tiendaagschen veldtocht het eerst naar moeder's pappot was teruggekomen. Ik hoorde m'n geweldige hospita roepen: „Wie daar?" „Woont hier, voor den donder, de bekende chef van den reportagedienst van het dagblad „De Tribune", dat Amsterdam's straten met z'n expeditie-auto's verspert?" „Ja", roept het goede mensch, „komt u boven". En op eens (gek toch in een droom) zat ik in een marmeren zaal, voor 'n ebbenhout bureau-ministre en had ik 'n gouden penhouder in de hand. Ik schreef op papier, liggend op 'n karmozijn-lederen map. 'n piccolo met drie neuzen, en een in vice punten gesplitste kin schoof een bajonet weg, die voor grendel dienst deed en daar kwam op 'n affuit op 'n lorry van Blauwhoedenveem de majordomus binnen: Zijne Excellentie van Oorlog beveelt den chef van de reportage van „De Tribune" te zorgen, dat hij op Woensdag 's morgens ter audiëntie kome om te vernemen... En op eens komt-ie op me toe, pakt me bij m'n nekvel, steekt me in een rokpak. Toen ie dat gedaan had was hij veranderd in den baron von Münchhausen. In deze kwaliteit pakt-ie me weer bij m'n nekvel en zet me pardoes op zijn nek, geeft me een stokje in de hand: „Nou stuur jij", zegt-ie, „je hoeft me maar tegen m'n linker- of rechteroor te tikken". Wat was het geval? Aan z'n buik hing een motor. Hij roept: „contact". En samen vlogen we door de lucht regelrecht naar het Vredespaleis. Op het terras stond de Koningin-moeder al te turen of ik nog niet aankwam. Ze gaf me 'n zoen en ik condoleerde haar met het verlies van haar vriend de Ranitz en beval me aan voor 't baantje van secretaris. „Daar spreken we nog wel eens over, ga nu maar gauw naar school", zei ze. En warempel (gek toch in een droom) de baron, die z'n motor had afgelegd, bracht me naar een lokaal. Voor het bord stond de minister van oorlog, bijgestaan door z'n kweekeling, den directeur van de Artillerie-inrichtingen. In de voorste banken zaten Barbarossa van de Telegraaf, van Brussel van de Nieuwe Rotterdammer, Elout van het Handelsblad en daarnaast Henri Dekking van het Nieuwsblad. Op de tweede rij: Bernard Canter van de Hollafid Express, de Bisschop van Haarlem voor de Maasbode, de Roode van het Volk, en Dr. Easton voor het Nieuws. Dan volgen er nog vier rijen met krantenmenschen uit andere deelen van het land. Ik kwam op het zondaarsbankje te zitten. En de Koningin-Moeder was nog wel zoo lief voor me geweest.

We kregen lesen en toen begon de les; de Roode kreeg honderd strafregels, omdat ie zat te dis discussieeren met den bisschop en Barbarossa kreeg 'n briefje mee voor z'n moeder omdat-ie Plemp op z'n teenen trapte. Meester gaf 'n dictée op:

„Er was eens een wereld, op die wereld waren eens menschen. Die menschen maakten eens oorlog, d.w.z. niet alle menschen. Maar de menschen, die niet vochten, deden alsof ze ook vochten. Die waren gemobiliseerd. En toen maakten ze geweren en kanonnen en sabels en kogels. Maar die menschen, die dat alles maakten, werden los aangesteld. Toch werd hun loon afgehouden voor pensioen, dat ze nooit zouden krijgen. Bovendien moesten ze aan de Hembrug (ik hoorde duidelijk dat de meester dat woord zei, al mocht ik het niet verklappen) lang in de tocht staan, nadat ze veel te lang gewerkt hadden. Toen was er veel ontevredenheid onder die menschen, die munitiewerkers heetten. De directie stond op haar achterste pooten. Daarop bleef ze niet lang staan, want die munitiewerkers belegden vergaderingen. Dat was zoo de gewoonte in dien tijd en gingen zelfs zoover om het werk te weigeren, hoewel er heel veel goedwilligen onder de kwaadwilligen waren. Die goedwilligen hadden een vaste positie te verliezen, ze hadden een bestuur en een weerstandskas. Daarom bleven ze aan het werk. Toen gingen de lossen ook maar aan het werk. Maar de minister van oorlog greep in en toen moesten de menschen nog langer op de tocht staan op een spoordijk, waar ze geen trein konden pakken. Toen was die munitie-aanmaak in de dikkedensie. En toen was er in dat land een journalistenkring, die den minister vroeg of ze het zaakje eens mochten zien. Anderen zeggen weer, dat de eerste stoot voor dat verzoek van den minister was uitgegaan. De historieschrijver is echter nooit achter de waarheid kunnen komen. De minister verdeelde de journalisten in twee groepen."

Toen we zoover waren, was de lei aan twee kanten vol. De meester kwam nakijken en ik kreeg een „tien". Toen kregen we elk 'n sandwish, die de Koningin-moeder met hoogstderzelver eigen hand ons in den mond stopte, opdat we ons rokpak niet zouden bemorsen. Anders zou Dias na afloop er niets meer voor geven, zei het mensch. Toen ze weg was, begon de meester z'n dictée weer:

„En in dat land was in 1679 de eerste fabriek opgericht en in 1750, kwam er nog een bij. En in 1904 werd de geschutgieterij weer afgeschaft. Maar toen de oorlog kwam, werden er in allerijl fabrieken opgericht. En de minister noodigde alle journalisten, die te goeder naam en faam bekend waren, uit om de fabrieken te gaan zien. De socialisten liet hij thuis. Die konden de geheimen wel eens verklappen. Maar die vroeger socialist geweest waren, maar nu ook goed vonden, dat er kogels en bommen werden gemaakt, mochten ook meekomen. Ze mochten zelfs in één rijtuig met een bisschop zitten. En het gevolg was, dat in alle kranten verslagen stonden van de excursie. Maar het eenige socialistische dagblad uit die dagen bleef er koud van. Een paar dagen later stond in dat scheldblad, dat het blij was een uitzondering te zijn. En in die kranten stond een lange opsomming. Daarin stond, dat er 25 maal zooveel geproduceerd werd als vroeger en tienmaal zooveel als voor den oorlog, dat de notenboomen werden geveld, dat er echter bij alle ongeluk nog 'n gelukje is, want dat op elke drie notenboomen er maar één geschikt was, zoodat de bosschen wel wat doorzichtig werden, hoewel nog niet zoo doorzichtig als waar de bommen terecht kwamen. Zelfs de diplomaten in het buitenland zorgden voor den aankoop van materiaal. En in alle kranten stond, (alsof de journalisten vroeger ook al van elkaars leien afkeken, zooals gij, die sandwishes krijgt, niet doet) dat een geweer eigenlijk is een „goed recht gat met een wand, dat 6 werkieden voor 'n gewer tien uur noodig hadden. Dat looden kogels en dumdums heel nuttig waren, omdat ze den vijandelijken soldaat gauwer afmaakten, zoodat er vlugger vrede zou komen. Dat er een eenheidsrijwiel werd gemaakt zonder freewheel, omdat de soldaten anders elkaar in de wielen zouden rijden.

En alle journalisten waren enthousiast. Ook die vroeger socialist geweest waren en met bisschoppen jij en jou speelden. En ze hadden allemaal hetzelfde cliché, dat ze hoopten, dat al die kogels, bommen, kanonnen, brancards en pleegzusters niet noodig waren, maar dat het toch maar goed was, als er eens oorlog kwam, dat het vaderland bleef behouden.

Weer waren de leien vol. Weer kwam de minister van oorlog de klas door. Ik kreeg een tien en werd cum laude benoemd tot majoor bij het derde bataljon van het 136e linie-regiment.

En net dat ik met den troep op marsch zou gaan, schrikte ik wakker

Goddank, het was maar 'n droom.

En de redactie van de Tribune moge zeggen wat ze wil, ze mag me ontslaan, maar de minister van oorlog moge nog zooveel keren als ie wil, alle dagbladen uitnoodigen, behalve dan het eenige anti-militairistische dagblad van Nederland, ik lees die ellenlange verslagen over munitie-aanmaak nooit meer, zelfs al staan ze ook in „Het Volk" dat mede van de partij was en dus de eere ontving die het toekwam, de eere van den militairist.

God bewaar me voortaan voor zoo'n benauwden droom. Wie in den droom militairist is, houdt er overdag de nachtmerrie van over. Want zoover ben ik al besmet, dat ik grimmig kijk als geen soldaat me meer salueert als toen ik nog majoor te knol was.

M'n goed humeur is me ook wat waard.

Teekenen der tijden.

De Japansche scheepvaart.

De Osaka Shosen Kaisja-lijn, die vroeger uitsluitend in Oost-Azië voer, vaart nu ook op Londen. Het gebrek aan scheepsruimte werd zoo nijpend, dat de Japansche maatschappijen als het ware er toe gedrongen zijn geworden hun diensten uit te breiden.

Nu heeft de bovengenoemde Nippon Yushan lijn een grooten sprong naar voren gemaakt door het in dienst stellen van 6 nieuwe groote schepen, die van Tokio naar Hongkong, Londen, New-York, Panama-kanaal en Tokio terug zullen varen. Deze lijn om de wereld was door de Hamburg-Amerika geprojecteerd, toen door den oorlog het plan in duigen viel. Sinds het Panamakanaal wegens de aardverschuivingen gesloten is, varen de schepen om de Zuidspits van Amerika. Wegens het gebrek aan Amerikaansche booten heeft de Toyo-Kisen Kaisja lijn in 1915 een dienst geopend tusschen Oost-Azië, Hawai en de Vereenigde Staten. Hoe langer de oorlog duurt, des te grooter de plaats wordt van Japan in het internationale scheepvaartverkeer. Behalve de 11 Japansche lijnen op Europa, waren nog 61 Japansche vrachtbooten met een inhoud van 400.000 tonnen op andere zeeën. Japan, dat oorspronkelijk de 7de mogendheid was op scheepvaartgebied, is nu de 3de geworden. Op alle Japansche werven wordt druk gebouwd. Maar niet alleen de vaste lijnen maken prachtige zaken, ook de particuliere rederijen, die hier en daar waren, nu Engelsche en Fransche booten in veel mindere mate, en de Duitsche in het geheel niet meer verschijnen. De leveranties van Japan aan Rusland bevorderen eveneens in hooge mate de scheepvaart. Tok de Japansche vrachtbooten van middelmatige grootte nemen in de Chineesche en Indische havens zeer toe. Zelfs in de vaart naar Australië en Zuid-Amerika krijgt Japan steeds een grooter aandeel.

Ook voor Ned.-Indië wordt Japan in zijn scheepvaart een leelijke concurrent. Dan maar weer subsidie door den Staat en het dividend kan op peil blijven.

De kleurstoffennijverheid bij de geallieerden.

De British Dyes Ltd., de maatschappij in Engeland die, met eenigszins officieel cachet, de taak heeft de productie van synthetische kleurstoffen in Engeland te vermeerderen, heeft, na afschrijvingen en reserveeringen, een winst gemaakt over het afgeloopen boekjaar van pd. st. 65.983. Over dit eerste jaar wordt thans een dividend van 6 pct. gedeclareerd.

Deze Engelsche maatschappij heeft een overeenkomst gesloten met een Fransche maatschappij, Le Syndicat national des Matières Colorantes, een vennootschap, die met steun van het Fransche goevernement in Frankrijk is opgericht. De overeenkomst bevat bepalingen over het onderling uitwisselen van ervaringen en productie-procedé's, alsmede bepalingen omtrent het oprichten van een maatschappij, waarin de beide contracteerende maatschappijen, wat productie betreft, tot één zullen worden. De Fransche maatschappij, die gesteund wordt door groote bankinstellingen en belangrijke nijverheidsondernemingen, werkt met een kapitaal van fr. 40 millioen. Na de uitgifte der nieuwe Fransche leening zal dat kapitaal nog worden uitgebreid. De Fransche maatschappij zal ook nog met een dergelijke Italiaansche maatschappij tot samenwerking komen.

En de entente-socialisten verbinden zich ook om... de entente-kapitalisten aan nieuwe industrieën en nieuwe millioenen winsten te helpen.

DE MASSA-ACTIE.

II.

Politieke actie contra Algemeene staking.

Een eerste stap verder was, dat men theoretisch inzag, dat organisatie en algemeene staking niet tegenover elkaar staan, maar aan elkaar verbonden moesten worden. Dit geschiedde door de voorstellen van het Int. Soc. Congres te Zürich ('93). Maar men — ook spreekster — bleef nog vasthouden aan het denkbeeld, dat organisatie toch de hoofdzaak was.

Inmiddels kwam er door het parlementairisme een groot bederf in de sociaal-democratie; het eerst in Frankrijk, waar Millerand hand aan hand, ging met de moordenaars der Commune en den Tzaar begroette. Uit het parlementaire bederf kwam daardoor het syndicalisme op, als een zuiver proletarische beweging, die geen parlementarisme willend, als vanzelf naar de staking als het groote strijdmiddel greep.

Inmiddels ging de ontwikkeling verder. Achter het parlement werden de groot-kapitalisten van de hooge bank, de „zware" industrieën, enz., de eigenlijke meesters, die aan de touwtjes trokken. Het militarisme nam toe, de groote koloniale botsingen namen een aanvang, kortom

het imperialisme

kwam. De beteekenis van parlement en kiesrecht namen af. In allerlei vormen en om allerlei redenen komt in tal van landen de algemeene staking op. Meer en meer leert men daarin zien het groote machtige strijdmiddel van het proletariaat, theoretisch nog wel niet volkomen begrepen, maar toch reeds in practijk gebracht. Die stakingen hebben, doordat de maatschappij steeds ingewikkelder wordt, steeds meer effect. De kapitalistische warenproductie is souverein. Een groote staking in eenig bedrijf heeft zijn invloed ver buiten de grenzen van dat bedrijf en van het land waarin zij plaats vindt. Iedere staking grijpt diep in het maatschappelijk leven in en is daardoor een politieke staking.

De Russische revolutie.

Deze heeft ons eerst goed geopenbaard wat de massale staking is. Zij is de eigenlijke bewegings-vorm der proletarische revolutie, de revolutie, gevoerd door middel van het eigen wapen, de eigen macht van het proletariaat, die ontstaat uit zijn positie in de produktie. Het perspectief door de Russische revolutie geopend, is blijvend. Zij heeft ons duidelijk gemaakt, hoe ontzaglijk veel de algemeene staking vermag, zelfs in een land, waar de massa van het proletariaat nog ongeschoold is in den politieken strijd en ongeorganiseerd is. De groote Russische stakingen begonnen in 1895 met de staking der textielarbeiders in Petersburg, en reeds in de eerste jaren van onze eeuw kwam het in Zuid-Rusland tot massale stakingen, waaraan ¼ millioen arbeiders deelnamen. Dat was mogelijk, omdat in Rusland de industrie onmiddellijk in grootsche concentratie optrad, niet als elders zich ontwikkelde uit klein bedrijf. De geestelijke voorwaarde tot de stakingsbeweging als vorm van het proletarisch verzet tegen politieke onderdrukking en ekonomische uitbuiting, werd vervuld door het feit, dat het Russisch proletariaat van af zijn ontstaan het wetenschappelijk socialisme als theorie en maatschappelijk ideaal had leeren kennen.

Spreekster schetst dan de ekonomische en politieke gebeurtenissen die tot de Russische revolutie voerden en maakt met voorbeelden duidelijk hoe onbeteekenend de rechtstreeksche „aanleiding" tot het uitbreken van de Januari- en Oktober-stakingen in het revolutie-jaar 1905 was, als bewijs voor haar opvatting dat wanneer het klassebewustzijn, het gevoel van solidariteit bij het proletariaat levend en vloeibaar is, de geringste feiten tot geweldige massa-bewegingen kunnen voeren.

Zij maakt verder begrijpelijk, hoe bij dergelijke, elementaire massale bewegingen, waarin de politieke en de ekonomische aktie één worden, elke reglementatie van boven uitgesloten is. De proletarische revolutie zal zich niet voltrekken, zooals b.v. de Duitsche soc. dem. partij zich een algemeene staking voorstelde, voorbereid in overleg met de vakvereenigingen, en door de besturen geproclameerd. Dergelijke stakingen kunnen slechts de beteekenis hebben eener demonstratie. De groote stakings-beweging van het Russische proletariaat openen ons het verschiet van de zuivere proletarische revolutie. Het proletariaat weigerde dienst aan het absolutisme, zooals het dienst zal moeten weigeren aan het kapitalisme, aan het imperialisme, niet eenmaal, maar honderd-, duizendmaal. Maar het proletariaat bleek nog te zwak, de absolutistische machten herstelden zich. De massa van het leger bestond uit boeren, die nog werktuigen in handen der reactie waren, en tegen de machten der Zwarte Honderd en der progrombenden, was het proletariaat nog niet sterk genoeg. De opstanden der matrozen en soldaten werden onderdrukt, bij den barricadenstrijd in Moskou leed het proletariaat de nederlaag — het klein aantal actieve strijders bij die gelegenheid, vergeleken met de millioenen die aan de stakingsbeweging deelnamen, schijnt te bewijzen, dat de gewapende opstand niet de strijdmethode is, waardoor het proletariaat het best zijn volle krachten ontplooien kan. De troepen onderdrukten den opstand en van dat oogenblik ging het snel vooruit met de Russische contra-revolutie. Het volgend jaar bleek, dat het proletariaat was uitgeput. Het herstelde zich echter met voorbeeldelooze snelheid. Reeds in de jaren 1911—1912 kwam het opnieuw tot massale economische en politieke stakingen in Rusland.

De massale staking, de zuivere proletarische revolutie.

Ondanks het feit, dat het proletariaat nog te zwak bleek om alleen tegen alle andere klassen zelfs door de massastaking in Rusland het Czarisme ten onder te brengen, heeft de Russische revolutie een geweldige beteekenis. Na dien tijd zijn de massale stakingen steeds talrijker geworden. In Engeland vielen in 1907—1913 een groot aantal massa-bewegingen voor, ondanks den tegenstand van de oude conservatieve vakleidingen. Dit is weer teruggeslagen op andere landen, b.v. op Duitschland, waar eveneens massale stakingen (aan de werven) werden begonnen, tegen den wil der leiding in. Deze ontwikkeling is door den oorlog onderbroken. Doch slechts voor een oogenblik. Wel scheen het in Aug. '14, of overal de godsvrede heerschte en de klassestrijd was opgeschort. Maar in dit laatste jaar van den wereldoorlog zien we weer in tal van landen het proletariaat naar de massaactie grijpen, zelfs in de munitie-fabrieken, hier tegen den honger, elders als protest, daar weer rechtstreeks tegen den oorlog. Ondanks de ontzaglijk verzwakking door den oorlog en door het verraad der nationale socialisten, is allerwege een herleving der massa-actie. En het proletariaat zal in het imperialistisch tijdvak steeds meer tot massale actie worden gedreven en genoodzaakt. Het zal daarbij blijken, dat niet de arbeiders, die de mooiste organisaties hebben en de beste positie, daarbij vooraan zullen staan, maar juist de ergst verdrukte slaven van het kapitaal, het vertrapte fabrieksproletariaat, de massa van de meest geknechte, ergst verdrukte arbeiders zal zich overal het eerst en met het meeste entrain in den strijd werpen.

Hoe grooter de kern is van geschoolde socialisten in die massa, des te minder zal die massa gevaar loopen mis te tasten en te dwalen.

Ook wij in ons land, een der secondaire gevechtsterreinen, hebben ons op dien strijd voor te bereiden en gereed te maken. B.

Moet dat nog langer voortduren?

(Ingezonden).

Uit de syndikalistische beweging wordt ons het volgende toegezonden, waarmee wij onze instemming betuigen:

Deze vraag kwam onwillekeurig bij mij op, toen een manifest mij bereikte van de Huurders-vereeniging, onderteekend met een schuilnaam Marius. Deze vereeniging zal op 6 Nov. een openbare vergadering in de Geelvinck houden, terwijl het Vrouwen-comité tegen de Duurte, onder leiding van Mej. N. Kist op denzelfden dag en hetzelfde uur in hetzelfde lokaal een vergadering heeft belegd, als protest tegen de Urgentie-redenen.

Nu moet men weten, dat de Huurdersvereeniging, die telkens van correspondentie-adres verandert, samenwerkt met het Vrouwen-comité bovengenoemd, terwijl deze twee organisaties op dezelfde dag met twee verschillende onderwerpen in hetzelfde lokaal een vergadering beleggen.

Wij zouden ons niet storen aan die onbegrijpelijke desorganisatie, wanneer daarmede niet de revolutionaire arbeiders-beweging door het slijk werd gesleurd, omdat deze beweging in geen enkel geval borg kan staan voor de handelingen, door die Huurders-vereeniging verricht. Om feitelijk de schijn aan te nemen, dat die vereeniging wel in contact staat met de revolutionaire arbeiders-beweging, worden berichten aan de pers verstrekt en strooibiljetten uitgegeven, waarin alle mannen en vrouwen van naam en reputatie, die voor aan staan in onze beweging, worden genoemd als zijnde uitgenoodigd. Hiermede wordt de schijn gewekt aan het publiek dat die sprekers(sters) zullen komen, en velen, nieuwsgierig deze te hooren, gaan naar die vergadering en worden teleurgesteld. Doch dit zal een zeer slechte invloed hebben, wanneer de arbeiders-organisaties een openbare vergadering beleggen met dezelfde sprekers(sters), want dan zal het teleurgestelde publiek zeggen: Ze schreeuwen altijd met die namen van Ds. Schermerhorn en Mevr. Roland Holst e.a., terwijl wij ze toch niet te hooren krijgen. Mijn meening is, dat het zeer gelaakt moet worden, dat het intellect in onze beweging op een dergelijke wijze als reclame-poppen gebruikt wordt, voor een vereeniging als de Huurders-vereeniging is, en waarvan de voorzitter niet eens zijn waren naam durft noemen.

Uit zeer vertrouwbare bron is mij mede geleeld dat de geheele uitnoodiging aan een spreekster enkel en alleen bestond in het toezenden van een strooibiljet. Alles wat revolutionair denkt, allen die werkelijk een stevige actie willen tegen het huuropdrijven, tegen het terrorisme van het huizen-kapitaal, moeten front maken tegen zoo'n vereeniging, omdat dergelijk onverantwoordelijk geknoei de arbeidersbeweging in een verkeerd daglicht stelt en het vertrouwen onder de massa doet verliezen, terwijl de huisbazen er door winnen.

Waar nu te Amsterdam op initiatief van het P.A.S. alle vereenigingen zullen worden uitgenoodigd om te samen een plaatselijk revolutionair Comité te vormen tegen den oorlog en zijn gevolgen, waar nu een gezamenlijke actie van geheel de revolutionaire arbeiders-beweging hier zal plaats vinden en de huuropdrijving een gevolg is van den oorlogstoestand, daar hoop ik, dat met kracht dat rommelig geloe, van zoo'n Huurders-vereeniging van de vlakte zal zijn en al die beunhazers, buiten de algemeene beweging staande, de pas zal worden afgesneden, om nog langer met snorkende strooibiljetten en krantenberichtjes het arbeidende volk te misleiden. In verband hiermede wijs ik naar de vereeniging om boottochten te organiseeren ten bate van „het Volksblad" en zoo ik mij niet vergis, komen in de Huurders-vereeniging weer dezelfde personen aan de oppervlakte. Er moet front gemaakt worden tegen de huuropdrijving, er moet tegenover de macht van geheel de georganiseerde arbeiders-beweging geplaatst worden.

Doch dit dient georganiseerd, eenstemmig en met kracht te geschieden.

Om met succes dien strijd te aanvaarden zijn noodig alle krachten uit de georganiseerde arbeidersbeweging. Dien strijd te willen is de plicht van alle organisaties, die gesticht zijn om de stoffelijke en geestelijke belangen van het proletariaat te behartigen. Dit mag niet overgelaten worden aan een te hooi en te gras opgerichte Huurdersvereeniging, welke met dergelijke bombast publiek op hun vergadering trachtt te trekken.

Wanneer alle organisaties dien plicht begrijpen, dan eerst wordt de rommel en verwarring, die te Amsterdam bestaat de kop ingedrukt, maar eerder ook niet.

Gaarne zag ik dat alle sprekers(sters) in dat pamflet genoemd, en uw blad melden, of zij uitgenoodigd zijn en toezegging hebben gegeven op die vergadering te spreken, opdat het publiek bijtijds gewaarschuwd wordt.

EEN OPMERKER.

FEUILLETON

OPSTANDING

door LEO TOLSTOI.

Naar de Fransche vertaling bewerkt door v. R. & R. J.

94)

— Maar het onderzoek van de zaak zelf was voldoende, om aan te toonen, dat de uitspraak van de jury zonder samenhang was! zei Nekhludov.

— O! daar heeft de senaat zich niet mee te bemoeien! Als die de vrijheid nam een vonnis te kasseeren in naam van het recht, dan zou hij niet alleen heel gauw gevaar loopen het onrecht grooter te maken, antwoordde Sélénine en hij dacht aan Wolff en aan de zaak, die van te voren was behandeld, maar dan zou de beslissing van een jury ook alle reden van bestaan verliezen.

— Ik weet alleen, dat die vrouw onschuldig is en dat ze nu alle hoop verloren heeft aan haar monsterachtige straf te ontkomen. Het opperste recht heeft het onrecht bevestigd!

— Wel neen, het heeft het niet bevestigd, omdat het er zich niet mee te bemoeien had! herhaalde Sélénine met een schaduw van ongeduldigheid in zijn stem. Toen, zichtbaar verlangend om van onderwerp te veranderen: Gisteren is me verteld, dat je hier waart. De gravin Catherina Ivanovna had me gisterenavond geïnviteerd bij haar den nieuwen profeet te komen hooren. Ik zou er heen zijn gegaan, als ik had kunnen denken, dat jij er zou zijn!

— Ik ben er inderdaad geweest, maar ik ben er misselijk vandaan gegaan!

— Waarom misselijk? 't Is in ieder geval de openbaring van een godsdienstig gevoel, hoe vreemd en verdraaid het ook is!

— Kom toch! Een monsterachtige krankzinnigheid! verklaarde Nekhludov.

— Neen zeker niet! 't Eenige bizarre en leelijke is, dat wij zoo onwetend zijn, wat de leer der Kerk betreft, dat we als een nieuwigheid aanzien, wat slechts een uitlegging is van de grondstellingen van ons geloof! zei Sélénine op een verlegen toon, daar het hem te binnen schoot, dat hij vroeger voor Nekhludov heel andere ideeën had geuit.

Nekhludov keek hem met aandacht en verrast aan. Sélénine hield zijn blik uit. Maar Nekhludov meende, diep in zijn treurige oogen, iets als nijdigheid te voelen.

— We praten overigens daar allemaal nog wel eens over! voegde Sélénine nog toe, nadat hij den deurwaarder een teeken had gegeven, dat hij hem moest spreken. Want we zien mekaar toch nog eens, dat wil ik bepaald! Maar waar zal ik je ontmoeten? Mij kun je altijd thuis vinden tegen den tijd van diné. Hij gaf Nekhludov zijn adres en drukte hem hartelijk de hand.

— Hé! wat is er al een water onder de bruggen doorgeloopen sinds wij 't laatst gepraat hebben! zei hij nog voor hij wegging.

— Ja, ik zal je komen opzoeken, als ik kan! gaf Nekhludov ten antwoord. Maar diep in zijn hart voelde hij, dat die korte ontmoeting van een van de menschen, daar hij het meest van hield en die hij het hoogst op de wereld achtte, voor immer een vreemde, zoo niet een vijand had gemaakt.

HOOFDSTUK V.

I.

Toen ze uit den Senaat kwamen, liepen Nekhludov en de advokaat samen over het trottoir verder. De advokaat vertelde aan Nekhludov de geschiedenis van dien hoogen ambtenaar, waar de senatoren onder elkaar over gesproken hadden; hij zei hem hoe, in stede van naar de dwangwerken gestuurd te worden, zooals volgens het wetboek zou moeten, die hooge functionaris aan het hoofd van een gouvernement zou gesteld worden. Daarna, bij het voorbijgaan van een plein, legde hij aan Nekhludov uit, dat er indertijd een inschrijving was geopend, om op dat plein een zeker monument op te richten, maar dat dat monument er nog altijd niet was en de hooge personages, die aan de inschrijving voorzaten, al het geld dat al bij elkaar was, in hun zakken hadden gestoken. Terloops deelde hij van een van die heeren mee, dat zijn maitresse millioenen bij de wedrennen had verloren. Weer een andere zou, altijd volgens den advokaat, zijn vrouw voor een flinke som hebben verkocht; en ontelbaar heetten de schurkenstreken, door die en die persoonlijkheden bedreven, die wel verre van in de gevangenis te zitten, zeer geziene posten bleven bekleeden. Die verhalen, wier bron blijkbaar onuitputtelijk was, schenen den advokaat een persoonlijke satisfaktie 1) te verschaffen; ze stelden hem dan ook inderdaad in staat, zelf te gelooven en anderen te doen gelooven, dat de middelen, die hij aanwendde om geld te verdienen ten volle gewettigd en onschuldig waren, vergeleken bij de middelen, die de hoogste vertegenwoordigers van de aristocratie en regeeringskringen gebruikten. Hij was dan ook uiterst verrast, toen hij zag, dat Nekhludov zonder naar het eind van een van zijn anekdoten te luisteren, afscheid nam en in een rijtuig stapte om naar zijn tante terug te keeren.

Maar Nekhludov was vol treurigheid, dat was het. Zijn droefheid kwam vóór alles hiervan, dat de beslissing van den Senaat de schandelijke straf aan Maslova opgelegd had bevestigd. Ook dacht hij er droevig over na, dat het besluit van den Senaat de verwezenlijking van zijn plan, zijn lot aan dat van Marlova te verbinden, veel harder had gemaakt. En al die geschiedenissen, die de advokaat hem zoo gretig debuteerde, hadden zijn somberheid voltooid, daar zij hem overal de overwinning van het kwaad toonden, zonder nog te tellen, dat hij, in weerwil van zichzelf, steeds weer den kouden, boosaardigen blik terugzag van dien Sélénine, die eertijds zoo oprecht, zoo hartelijk en zoo goed was.

Toen hij bij zijn tante kwam, overhandigde de portier hem met een tintje van minachting een brief, dien een „vrouw", vooals de portier zei, voor hem gebracht had. Die brief was van de moeder van Choestowa. Deze dankte in bewogen termen den „weldoener", den „redder" van haar dochter en ze bad hem Petersburg niet te verlaten, zonder haar te komen opzoeken. 't Was, zei ze, mede in 't belang van Vera Bogodoechovska.

1) voldoening.

(Wordt vervolgd).

DE OORLOG

Laatste Oorlogsnieuws.

De Italiaansche gezant te Parijs, Tittoni, heeft om gezondheidsredenen zijn ontslag genomen. Hij is door den Italiaanschen ministerraad tot minister van Staat benoemd.

De Franschen hebben nu ook het dorp Vaux bereikt en dit reeds gedeeltelijk in hun bezit.

Aan de Somme hadden gisteren hevige gevechten plaats, vooral bij Sailly en Gueudecourt

Van het front in Galicië vermelden de Duitschers een nieuwe reeks van afgeslagen en totaal mislukte aanvallen der Russen.

De Italianen zetten hun offensief op het Karstplateau voort. Zij namen tal van sterke punten en maakten de beide laatste dagen ruim 8200 gevangenen.

Constantza is door twee Russische oorlogsschepen gebombardeerd.

Troepen van Venizelos bezetten een Grieksche stad.

De stad Ekaterini (34 mijlen Z.W. van Saloniki) is door Venizelistische troepen, een paar honderd man sterk, bezet. De regeering te Athene heeft troepen gestuurd om de stad te hernemen.

De dienstplicht-referendum in Australië.

Het blijkt uit de tot dusver bekend geworden resultaten van het referendum over den dienstplicht in Australië, dat de voor- en tegenstanders zoo ongeveer tegen elkander opwegen, althans in verschillende der staten, al schijnt dan ook de meerderheid ten slotte uit tegenstanders te zullen bestaan. Sterk vooral is de tegenstand in New South Wales, waar tot dusver 264.000 stemmen voor en 348.000 tegen zijn uitgebracht. Anders is het in Victoria waar de stemmenverhouding tot dusver is 287.000 voor en 275.000 tegen, en in West-Australië 59.000 voor en 26000 tegen, in de andere staten staan voor- en tegenstanders vrijwel gelijk.

Het schrikbewind in Duitschland.

De beide meisjes, die, zooals uit Dittmann's verklaringen in de Rijksdagzitting van Zaterdag bleek, drie en een halve maand met prostitutes te zamen in voorarrest werden gehouden, omdat zij op den dag waarop Liebknecht gevangen werd genomen strooibiljetten hadden verspreid, waarin de vrouwen van Berlijn tot een protestvergadering werden opgeroepen, zijn wegens dit misdrijf tot zes weken gevangenisstraf veroordeeld.

Duitsche actie ter zee.

De Duitschers melden:

In den nacht van 1 op 2 Nov. voerden lichte Duitsche strijdkrachten uit de steunpunten aan de Vlaamsche kust een raid uit tegen den verkeersweg tusschen de Theems en Nederland, hielden verschillende stoomschepen ter doorzoeking aan, brachten er twee van, die verdacht schenen, naar de haven. Een derde stoomschip, dat eveneens daarheen zou volgen, is daar nog niet aangekomen. (Dit is blijkbaar de „Oldambt"). Bij den terugkeer werden eenige onzer torpedobooten korten tijd zonder succes door vier Engelsche kruisers beschoten. Onze schepen keerden voltallig en onbeschadigd terug.

Naar aanleiding van minister Balfours verklaring in het Lagerhuis wordt van Duitsche zijde nogmaals ambtelijk vastgesteld, dat alle Duitsche torpedobooten die aan de operatie in het Kanaal deelnamen, zijn teruggekeerd. Geen der schepen is door artillerietreffers of door mijnen beschadigd.

Onze schatting van elf in den grond geboorde Engelsche wachtschepen is, zooals uit de nogmaals grondig onderzochte rapporten blijkt, nog zeer bescheiden. Van het verdrijven van onze torpedobooten kan geen sprake zijn, daar in het geheel geen Engelsche strijdkrachten aanwezig waren, welke dit hadden kunnen doen. Enkele torpedobootjagers, welke zich vertoonden, werden voor een gedeelte zoo verrassend vernietigend beschoten, dat zij niet geen schot konden antwoorden. De overigen redden zich ijlings door de vlucht.

De nood in Duitschland.

De „Vorwärts" geeft een algemeen overzicht, waaruit blijkt, dat er weinig reden voor het Duitsche volk is om ingenomen te zijn met de prestaties van het „Kriegsernährungsamt," dat thans reeds vijf maanden bestaat.

In het algemeen zijnde prijzen sedert het optreden van Batocki gestegen.

De poging om door vaststelling der aardappelprijzen op 1.75 Mk. per 50 K.G. meer dan in het vorige jaar de verzorging der bevolking met dit onontbeerlijke voedingsmiddel te verzekeren, is mislukt. Ook hier blijkt weder, dat de vaststelling van hooge prijzen niet het geschikte middel is om den landbouw tot aflevering zijner voorraden te dwingen. Daartoe zullen inbeslagneming en onteigening noodig zijn.

De vleeschverzorging is eveneens slecht. Ondanks de invoering der rijksvleeschkaart wordt het rantsoen in sommige streken op 500, in anderen op 100 gram per week en per hoofd vastgesteld. De prijzen zijn bijna niet veranderd. In Pruisen echter is de prijs eerst met 10 tot 20 mark per 50 K.G. verhoogd en daarna met 5 mark per 50 K.G verlaagd.

Het ergste is echter de door niets gemotiveerde verhooging der prijzen van zoetwatervisschen. Vele armen, die geen vleesch, maar soms wel wat visch konden koopen, is dit door de hooge prijzen onmogelijk gemaakt.

Daarop volgde de verhooging der prijzen van kaas met 10 mark per 50 K.G. Voor groenten zijn de maximumprijzen opgeheven, zoodat hier weer onbelemmerde prijsopjaging plaats heeft.

In verschillende Limburgsche grensplaatsen, niet alleen in de steden maar ook in de dorpen, begint een nieuwe bron van nieuwe bron van inkomsten steeds ruimer te vloeien. In de koffiehuizen legt men er zich namelijk op toe, om tegen niet te hoog tarief een middagmaal verkrijgbaar te stellen voor de oostelijke naburen. En dat dit in den smaak valt, blijkt wel hiernit, dat in een eenvoudig dorpskoffiehuis te Telelen zich op één dag dikwijls 'n zijftig Duitschers tegoed komen doen.

De nood in Engeland.

De „Daily News" meldt, dat te Cardiff een vergadering is gehouden van mijnwerkers uit Zuid-Wales en dat hierin is besloten om een beweging op touw te zetten tegen de prijsstijging van de levensmiddelen en ten gunste van verdere regeeringsmaatregelen hiertegen. Andere vakvereenigingen zullen worden uitgenoodigd aan deze beweging deel te nemen en indien geen verbetering komt mede te besluiten tot de afkondiging van een nationale staking op 27 November. Te Glasgow hebben de Schotsche mijnwerkers vergaderd, waarin besloten werd een congres bijeen te roepen van alle arbeiders en vooruitstrevende organisaties om de kwestie der prijsstijging te bespreken.

GEMENGDE BERICHTEN.

Een Engelsche munitiefabriek.

De bekende schrijver Arnold Beunet zegt, in een beschrijving van een nationaal projectielenfabriek in Engeland, dat zij meer dan elf acres (een acre = 0.405 Hectare) beslaat en in haar geheel door een dak gedekt wordt. Zij heeft 5000 werkkrachten in dienst, waarvan de helft uit vrouwen bestaat. Het plan van deze fabriek is in Augustus 1915 goedgekeurd. Met den bouw werd in September begonnen en den 26n Maart 1916 werden de machines geplaatst, waarvan zeer vele in Engeland vervaardigd zijn; 127 granaten werden er in de eerste week van Juni gemaakt, doch tot laatstleden Augustus waren er reeds 48.549 geleverd. De aanmaak van groote granaten bedraagt thans wekelijks meer dan 10.000.

De pen op de neus.

De Australische minister Hughes, die in Europa zoo'n drukte heeft gemaakt, heeft het in Australië moeten afleggen. Zooals men weet, werd zijn voorstel tot dienstplicht verworpen. De „Times" meldt hieromtrent:

Het ongunstig verloop van de stemming over het dienstplicht-voorstel in Australië is hoofdzakelijk te wijten aan de Ieren, die wraak wilden nemen voor de mislukking van de Home Rule-onderhandelingen, verder aan de vrees, dat de immigratie uit Azië zou toenemen en aan de ontevredenheid in arbeiderskringen over het gedrag van Hughes.

Waarschijnlijk hebben slechts 20 leden van de vakvereenigingen Hughes gesteund, terwijl een groot aantal liberalen niet gestemd moeten hebben. Hoe ook de uitslag der stemming zij, in elk geval is een ommekeer in de politiek overmijdelijk tenzij Hughes een coalitie met de liberalen sluit. De stemming heeft in geen geval invloed op het besluit van Australië, om den oorlog met kracht voor te zetten; het verschil heeft alleen betrekking op de methode, waarop men de recruten zal werven.

Deze laatste mededeeling van de Times is helaas ongetwijfeld juist. Maar toch bewijst het, dat de Ieren en de arbeiders in Australië, zij het dan niet enkel op proletarische gronden, zich nog niet alles laten doen door een hooge regeering — gelijk in Europa.

Dat blijkt ook uit het volgende:

De dienstplicht heeft in N.-Zuid-Wales (een Australische staat) scheuring gebracht in de arbeiderspartij. Holman, de eerste minister, heeft zich van die partij afgescheiden, omdat de partij in meerderheid tegen den dienstplicht is. Hij heeft met de minister Wade, een liberaal, en Beeby, van de arbeiderspartij, een nieuwe partij gevormd, die in haar program schrijft: voortzetting van den oorlog, maatschappelijke en ekonomische hervorming. Men verwacht een spoedige ontbinding van de wetgevende vergadering en denkt, dat in het geheele Gemeentebest van Australië iets dergelijks zal gebeuren.

Voor zoover ons bekend, zal dus Australië de eerste Arbeiders Partij opleveren, die ononwonden en principieel in haar program schrijft: Voortzetting van den oorlog, en daarnaast, alsof 't één niet in flagranten strijd was met het andere, sociale hervorming!

De Australische anti-militaristen en revolutionairen zullen althans in den staat Nieuw-Zuid-Wales den strijd voor het Socialisme in de oude Arbeiders Partij kunnen voortzetten.

RAADSOVERZICHT

van den Amsterd. Gemeenteraad.

DE BEGROOTING.

De beschouwingen over den geldelijken toestand der Gemeente.

Hoe staat het met de centen? Hoe groot is het tekort? De heer van den Tempel heeft het tekort geraamd op 1½ milliioen over de gewone uitgaven 1917; de heer van Tienen had reeds voorheen, het hooger dan 1 millioen geschat. Langs welken weg men tot deze uitkomst geraakt, is van ondergeschikt belang.

De heer van den Tempel bracht overigens hulde aan de Regeering voor den toeslag van 2 millioen aan de gemeente voor buitengewone uitgaven, die samen 8 millioen beloopen.

De heer Raedt was van oordeel, dat we in 1919 — dat heet nog tijd — een tekort zullen hebben van 3 millioen, als er door Den Haag niets wordt gedaan. De Regeering moet dus een nieuw financieel verschiet openen en het belastinggebied der gemeente verruimen. De regeling van de financieele verhouding tusschen Rijk en Gemeente, ja, hoe lang staat het al niet op de agenda. De Heemskerk-regeering kwam reeds met een ontwerp uit. Te gelooven dat dit eene afdoende remedie zou zijn tegen tekorten, wie is nog zoo lichtgeloovig? De marge, die de regeering in Den Haag laat aan de gemeente op belastinggebied, zal steeds zoo eng mogelijk zijn. De heer van den Tempel, evenals de heer Raedt, weten zeer goed, dat de tekorten in den regel worden gedekt uit het batig slot wat de gemeentebedrijven opleveren. Zonder deze bedrijven was er reeds lang belastingverhooging! In dit verband is de opmerking van den heer van den Tempel in zijn beschouwingen over het geluk dat er zulke gemeentemonopolies zijn, wijl we anders nog slechter er aan toe waren geweest, dus duurder uit, zeker minder geschikt. Bij de begrooting van verleden jaar gaf de heer van den Tempel een overzicht van wat er uit de bedrijven gehaald wordt. In 1904 werd uit de bedrijven een som van ƒ2.30 per inwoner genomen; en 1909 was dat al geworden ƒ 3.03, in 1913 ƒ5.85, in 1914 ƒ8.62. Met het bedrag van thans, zoo zei hij, komen de uitkeeringen uit de bedrijven VRIJ DICHT BIJ HET BEDRAG DER INKOMSTENBELASTING! Wie dus geen gemeentelijke belastingen naar den ontvanger brengt, van dien wordt toch cijns geheven, langs indirecten weg. Deze cijfers per inwoner geven nog een veel te gunstig beeld van deze cijnsheffing, zooals bij alle indirecte belastingen het geval is.

De vrees van den heer Raedt, dat in 1919 een inkomstenbelasting zal moeten worden geheven van 8¼ % aan directe belasting, terwijl v. d. Tempel ook belastingverhooging noodzakelijk achtte, leidt ons tot deze conclusie, dat de gemeentebedrijven meer nog dan tot heden zullen worden aangesproken, dus de indirecte belastingen steeds zullen blijven stijgen evenals de directe. Tal van uitgaven bleven nog achterwege, die reeds waren toegestaan, de beperking van het aantal leerlingen per klas is o.m. niet tot uitvoering gebracht. De vooruitzichten zijn dus slecht, de sociale taak der gemeente wordt niet vervuld of binnen zulke enge grenzen gebracht, dat het sociale wordt liefdadigheid, zooals bij de kindervoeding. De heer van den Tempel wou geld voor verbetering der haven-West en van „onzen Waterweg naar zee"; de heer Boissevain zinspeelde op een Handels-Hoogeschool, zooals Rotterdam reeds bezit. Louter geld voor de bezittende klasse dus voor handel en scheepvaart. Zulke grepen uit de kas, zoo een bedeeling vanwege de overheid, — zonder voorafgaand onderzoek van het armbestuur — is wel geoorloofd, mits men reeds in het bezit is van kapitaal, nietwaar mijnheer van den Tempel en Boissevain?

De heer Fabius wou bezuinigen en als rechtuit-conservatief, op schoolvoeding, schoolbaden en meer van die uitgaven en zelfs — een oud stokpaardje van die heer — afschaffing van de theologische faculteit aan de Gemeente-Universiteit. Waarom niet de geheele Universiteit? Waarom moeten wij uit het gas, de electriciteit, de tram, de centen betalen voor het hooger onderwijs? Een zuiver geschenk aan de zoontjes der rijken? Schamen de handelskapitalisten en de zoontjes der rijken zich niet om tonnen gouds te ontvangen als toeslag, als bedeeling uit de gemeentekas?

* * *

Al dat gepraat over de financiën, terwijl men weet, dat de belastingen moeten stijgen, directe en indirecte, terwijl de Regeerings-financiën ontredderd zijn door den oorlog, is maar lariie. De heeren willen de bronnen niet aanboren waaruit belasting te halen valt, in Den Haag niet in de Kamer, evenmin in den Raad van de hoofdstad.

Wat zeggen de heeren van verheurdverklaring van alle oorlogswinsten, in plaats van een geldelijke uitkeering door het Rijk aan de gemeente, uit de oorlogswinstbelasting? een duchtige som uit de verbeurdverklaring, zou dat niet beter zijn?

Afschaffing van de wet Van Houten op de heffing van het percentage der progressie bij gemeentebelastingen, die meerdere progressie thans onmogelijk maakt voor de gemeente?

Wat van een rijks inkomstenbelasting?

Dat wij op belastinggebied niet deze richting uitgaan, een kind weet het, Treub's plannen door Van Gijn met wijzigingen overgenomen, leggen er getuigenis van af.

De financieele specialiteiten Raedt, Van den Tempel, zullen dan ook geen uitkomst weten, geen lichtpunt kunnen aanwijzen. De zaak wordt op den ouden voet voortgezet en dit is nog te gunstig, feitelijk wordt de zaak op een nieuwe leest geschoeid, meer lasten, bekrimping van uitgaven. De financiën, die het imperialisme eischt, laten weinig of niets voor de plaatselijke regeering, radicale wijziging kan alleen komen door massa actie.

* * *

Wethouder de Vries heeft geantwoord op de financieele beschouwingen, in den trant van broeder Heemskerk, glad, met zinspelingen en grapjes. De wijziging van de wet van 1897 — hooger aangeduid — is van de baan; hij bedijferde verder, wat zekere belastingen hadden kunnen opbrengen aan de gemeente... als ze er geweest waren. De gewone dienst 1916 zal sluiten, tengevolge van de hooge opbrengst der gemeentelijke inkomstenbelasting, ontstaan door de oorlogswinst. Dit is een lichtpunt in de duisternis. Naar Den Haag blijven B. en W. kijken.

De batige saldi zijn ingeteerd, maar waarvoor bestaan ze anders, zei de heer De Vries?

Waarom mogen wij ze niet gebruiken om belastingverhooging tegen te gaan, zoo vroeg hij?

Door de bedrijfsreserven der gasfabriek aan te spreken, is voorkomen, dat de gasprijzen zouden moeten worden verhoogd. Dat noemt hij een gezonde financieele politiek!

In den aanvang van dit jaar was de schuldenlast van de hoofdstad 148 millioen, waarvan 105 millioen voor productieve uitgaven. De druk der leeningen is zeer toegenomen; op deze begrooting drukt een bedrag van 10 millioen voor rente en aflossing. De financieele nood van den normalen tijd en van de buitengewone tijdsomstandigheden brengt de gemeente dus, zouden wij zeggen, steeds meer onder het juk van 't bankkapitaal. Denk eens: 10 millioen, op een begrooting van 48 millioen en vier en een halve ton. Het bankkapitaal verdient aardig aan de gemeente.

IN VOGELVLUCHT.

Gemeentelijke zorg.

Weet u het reeds, dat schapenvleesch zooveel meer eiwit, vet, kool, en andere nuttige bestanddeelen bevat dan kalfsvleesch, varkensvleesch of ossenvleesch?

U behoeft mij niet te gelooven. Kijkt u er de aanplakborden in Amsterdam er maar op na. Op biljetten, die den drukker een aandoen, staat het in grafische teekening uitgedrukt.

Of u ook aan alles kunt merken, dat er socialisten zitten in het college van B. en W.

Natuurlijk meenen ze een goed werk te doen door het publiek te wijzen op een goed en goedkoop soort voedsel. Want, moet u weten, de prijzen van al dat vleesch staan er per pond bij. Maar wie geen drie centen heeft om een fijntje te koopen, al kost het „maar" drie centen, moet er koud van blijven. En wie maar een kwartje heeft blijft koud van een pond schapenvleesch van ƒ 0,40. En er zijn op het oogenblik meer menschen die niets hebben, minder menschen die nog beschikken over 'n kwartje en bezitters van meer dan zooveel zijn er heelemaal niet. Dat merkt u wel aan de opbrengst van de oorlogswinstbelasting.

En dan nog. Begrijpen de heeren socialistische wethouders met hun oud-Marxistische hersenen nog niet, dat nu men aan de weet gekomen is, dat schapenvleesch zoo best is, dit ook van de tafels der minimumlijders zal verdwijnen. Ik voorzie een run naar schapenslagers, ergo: prijsverhooging.

Gevolg: Runderen, kalveren en varkens naar Duitschland omdat hun vleesch toch niets waard is volgens B. en W. In Holland blijven we dan met het schapenvleesch opgescheept vóór ƒ 0,80 per pond en nog meer.

Wie een kwartje heeft keert tot de reuzel weer. Wie niets heeft tot Jonker of tot Veenhuizen.

Heusch, sociale wethouders, het is wel heel aardig van u, maar de boel zal moeter worden opgeknapt door heel iets anders dan 'n grafische teekening, die slapende vreetwolven wakker maakt.

Net precies als een bourgeois.

Voor den Zeekrijgsraad te Willemsoord stond een zeer bijzondere dienstweigeraar terecht, schrijft het „Handelsbld", en het geeft van dien bijzonderen dienstweigeraar de volgende schets, waarmee het blad heel precies het meerendeel der leden zijner eigen klaploopers-klasse teekent.

Die dienstweigeraar was marinier 3de klasse, oud 20 jaar, geboren in Nieuwer-Amstel. Wel verre van dienst te weigeren op grond van principes die hem gekant deden zijn tegen het militarisme, had deze bekl. dat gedaan op grond van zijn bijzonder principe dat hij niet wilde werken en nog nooit gewerkt had.

Bekl. geeft op in dienst te zijn gekomen, omdat hij toch voor zijn nummer in dienst moest, meenende in dienst beter te kunnen oppassen, bevordering te kunnen maken en dan geen handenarbeid te behoeven verrichten. Dit laatste nl. is het waar bekl. een broertje aan dood schijnt te hebben. Hij heeft ook in den burgerstand nog nooit gewerkt en nooit ergens voor geleurd. Ook in het onderhavige geval wilde hij niet werken en besloot dienst te weigeren.

Er op gewezen dat hij toch een klein jaar in dienst is en in dien tijd toch wel arbeid heeft verricht zegt hij exercitie geen werk te noemen en daar niet op tegen te hebben al kende hij er niets van. Hij heeft ook geen tegenzin in den dienst. Het kan hem niet schelen wat er in de toekomst van hem terecht moet komen, als hij niet wil werken. Het eenige waar hij pleizier in had, was stroopen van hazen enz. in de polders en van visch in de vischwaters van anderen. Het visschen is geen werk, maar liefhebberij, net als met een geweer den polder in gaan; dat deed hij graag. Het visschen begon hem echter toch te vervelen en in verband met zijn hoogergenoemde verwachtingen van den dienst, had hij zich toen maar verbonden.

Eisch: 4 maanden militaire gevangenisstraf met aftrek preventief arrest.

Blijkens bovenstaande schets, komen toch ook onder de arbeiders wel zuivere bourgeois-naturen voor!

Spiegelbeelden

IX.

Eigenlijk is het jammer, dat ik u niet de kaart kan leggen. Ik behoefde anders maar ruiten-aas, klaveren-boer, schoppen-zeven en nog wat van dat geteekende gokgoedje voor u op tafel neer te leggen. Ge zoudt me betalen, ik liet door het meisje de deur open trekken; en ik was van u af. Kon ik dan ook nog in de koffiedik kijken, het vertrouwen zou nog grooter zijn. En het zou ten top stijgen als ik u de lijnen van leven, geluk, haat of liefde in uw hand kon wijzen. Ook zou het mooi wezen als ik bovendien uw schrift kon ontleden tot een karakter-beeld. Als ik dan nog de horoscoop kon trekken na het vernemen van den dag waarop gij geboren zijt, was mijn reputatie volmaakt.

Het zou ook geen kwaad kunnen, als ik daarenboven in dienst ging bij de afdeeling van de recherche, waar ik zou leeren uw schedel te meten of uw vingerafdruk te fotografeeren. Ten langen leste zou ik mij kunnen oefenen in het africhten van politiehonden om aan uw mouw of broekspijp een monster van u te trekken.

Maar ik vraag u, zou dat een spiegelbeeld zijn? Dat kan de eerste de beste politie-agent. Ik bedoel manoeuvreeren met den hond of den meter. Een juffrouw van de Bloemgracht acht ik meer aangewezen voor de kaarten, de koffiedik en de handlijnen. Het theosofisch hoofdkwartier mag zich voor mijn part bezig houden met uw horoscoop.

Maar dat is een heel veel makkelijker kunstje dan het geven van uw spiegelbeeld. Voor zoo'n heroscoop behoef je maar een tabel op te zoeken in een van de dure boeken, die je daar kunt koopen, evenals een wiskundig-adviseur met heel veel vertoon van duurbetaalde geleerdheid van een logarithmen-tafel uw levensduur bepaalt en daarmee de premie, die gij zijn maatschappij te betalen hebt.

Mijn werk is van veel voornamer aard. Ik heb mij omgevormd tot spiegel. En mijn huid doet zeer van al de stralen, die gij over houdt van uw spel met de zon; mijn lijf is stijf en strak van het kwik, dat God me op mijn rug gesmeerd heeft om te zorgen, dat ge er niet door heen kunt kijken en ik uw beeld weerspiegelen kan. Geloof me, een politie-rechercheur, die met zijn kameraad zich op een hoek van de Kalverstraat opstelt met uw signalement op een papiertje, heeft heel wat makkelijker werk. Als ge door de straten loopt te demonstreeren, hebben ze direct Winkoop te pakken. Ze herkennen hem aan z'n baard en zijn houding, die tot eer zijner jeugd er op wijst, dat-ie dikwijls peen eet. Is dat een kunst? Dat kan ook iedere treinconducteur, die aan 't begin van de maand uw physionomie met het portret op uw abonnement vergelijkt.

Maar u allen in uw binnenste te kijken, zooals Troelstra deed, toen hij op een balcon gezeten, de stoet zijner getrouwen voorbij zich liet gaan, toen ze in gezelschap van kiesrecht-dames in allerlei kleederdracht op de maat van een politie-inspecteur sjokten door de straten, dat is al heel ander werk.

Heusch, je moet goed kunnen kijken om u van af een balcon in de gaten te houden. Zooals je een Groninger, of 'n Zeeuw, of 'n Arnhemmer aan zijn spraak kunt kennen, moet je met een blinddoek voor, alleen uit de spraak kunnen opmaken of je met een schoonmoeder of met een schoonvader te doen hebt. Aan een trekje om den mond moet je „de bokken van de schapen" kunnen scheiden met hetzelfde gemak als waarmede de Bijbelgod dat doet. Een oogopslag moet je vertellen of je je hand op je zak moet houden, of dat je een portefeuille met een miljoen op tafel kunt laten leggen.

En dan nog is het niet voldoende. Je hersenkas moet een camera zijn, beter dan een kodaks. Zoo'n kodaks kijkt als je op 'n knipje drukt. Maar ik moet niet alleen kijken. Ik moet ook nog op mijn eigen knipje drukken. Ik moet me zelf aan het werk zetten. Denkt u in een menschelijk wezen, dat precies Donderdagsmiddags z'n instanétje klaar moeten hebben, geretoucheerd en al, omdat je anders de correctie niet meer onder de oogen krijgt. Ik zet het u te doen. Nu ja, niet aan professor Winkler Prins of aan z'n collega Bouwman, die voor hem in de plaats kwam. Die hebben het menschenbeeld in verscheidene soorten in hokjes staan met hersencellen op een glaasje. Ik moet u leeren kennen, u niet ziende met een microscoop als deze heeren.

De fotograaf zet u stokstijf op een plaatje, zoodat uw familie alleen om u pleizier te doen zegt, dat u daar heel aardig staat in uw bruidspak met uw hoogen hoed in de eene hand en in de andere het lieftallige knuistje van uw kersversche levensgezellin. Voor de camera staat ge tegenover een dood ding en doet geen moeite u te verbergen. Maar als ge voor mij staat, doet gij uw liefste plooi om uw mond, als dronkt gij van de oude bekende zoete wijn in den tempel van het socialisme, laat mij uw contributie-boekje zien en tooit u met een roode roos. Een kodaks behoeft daar niet door heen te kijken, gelukkig ding. Maar ik moet helaas weten, dat achter dat alles ook nog wat anders kan zitten dan vluchtig enthousiasme waarmee ge met davering van algemeene stemmen een motie aanneemt.

Ik ben maar een mensch, dat gelooft u wel. Ik heb van mijn vader moeten leeren, dat het beter is te zwijgen dan te spreken; dat ik altijd door het gansche land zou komen met m'n petje in mijn hand; dat ik spreken moest met twee woorden en altijd het rechterhandje moest geven. De kodaks heeft u nog nooit hooren spreken, nooit uw linkerhandje gezien. En toen mijn vader mij ten deure uitzond om iets in de wereld te worden, heb ik het liegen geleerd, dat hij mij verbood en toch weer aanprees.

De kodaks kan u niet haten en u niet liefhebben, en ook niet allebei tegelijk. De kodaks ondergaat niet en is niet mensch met u mee. Dat ding krijgt geen verwijt als het uw beeld niet goed weer geeft.

Maar mij treft de blaam, dat ik u afschilder zooals ge zijt, in de verbeelding, dat ik zelf beter zou zijn. Ge verlangt van mij meer dan van de kaartlegster als ge Zaterdagavond mij leest. Ge neemt er geen genoegen mee, dat ik u zou zeggen: „Er komt een brief met geld over water, ge zult een ontmoeting hebben met een zwarte vrouw, dan zult ge bloed zien en krijgt justitie-zaken". Ook zoudt ge niet tevreden zijn als ik u zeide: „Uw levenslijn loopt krom, dat wijst op een kort leven met veel ziekte. Uw gelukslijn loopt niet evenwijdig, ge zult arm zijn en blijven". Zoo iets gelooft ge alleen, als ge in een donker kamertje zijt, waar het wat duffig riekt en als er eerst gezegd is: „Hokus, pokus, pilatus!" Geen uwer, die er aan denkt het mensch, dat gij met een kwartje betaalt, te bevelen iets goeds uit de kaarten te halen. Ge komt toch bij haar terug.

Maar ik voel onder het schrijven, dat ge mij niet vrij laat. En terwijl ik alleen in mijn kamer zit, voel ik u om en bij mij met uw smaak, die mijn werk bepaalt. Ik voel het, hoe ge niet zonder recht, mij toeroept: „Zeg, kijk naar je eigen".

En toch, zoudt u wel willen gelooven, dat als ik uw spiegelbeeld geef, ik naar m'n „eigen" kijk. Dat is nou juist het groote verschil tusschen een kodaks, 'n agent, 'n politiehond, een psychiater en mij. Die denken er niet aan, dat ze het in zich zelf moeten zoeken. De agent kan zich zelf toch niet arresteeren en de pijnlijke boeien aanleggen. Dat vertikt-ie. Die denkt nooit aan het toch heusch van hem geldende: met dieven vang je dieven.

Voor mij geldt dat wel. Met mezelf pak ik u — en omgekeerd. En ik voel het zelf: hier ben ik heel anders dan wanneer u mij ziet. Daardoor weet ik ook, dat ik op uw gezicht niet aan kan, en moet ik er altijd wat bijtellen of aftrekken, wil ik rekening houden met den schijn, waaraan we allen tol betalen.

Een oud man, vergrijsd in den dienst der arbeidersbeweging zei me eens: „Als je uit spreken gaat en je staat voor het publiek, moet je maar altijd denken, dat je het toch beter weet dan dat publiek. Zoo krijg je den moed, die je noodig hebt". Niemand, die zich tot schrijven zet, brengt er iets van terecht, als-ie zich niet opwarmt met de gedachte, dat-ie wat te zeggen heeft, en dat, wat-ie zegt, belangrijk is.

Gij beoordeelt, wat ik schrijf op het punt van belangrijkheid. En als ge me leest, zijt ge, of ge wilt o niet, even streng voor mij, als ik voor u. Dat maakt de rekening tusschen u en mij effen, dat maakt ons quitte. En dat geeft me den moed de volgende week terug te komen.

Tot zoolang gegroet.

Binnenland.

Tweede Kamer.

Zitting van 3 November.

Op den twaalfden dag der grondwets-„debatten," is minister Cort aan het woord geweest. Geen nieuws. Stemplicht en presentiegeld worden later behandeld. Art. 80 en 192 zijn beide in 's lands belang. Organisch kiesrecht is in strijd met Gods openbaring. Voor vrouwenkiesrecht is de tijd nog niet gekomen. En zoo voort.

Mishandeling van Dienstweigeraars.

Ondergeteekende verzoekt U alle bladen, waarin gegevens hieromtrent voorkomen en andere U bekende gevallen hem dadelijk op te zenden.

Dit is noodig voor een te beginnen actie hiertegen.

Kam. groetend,
Sam. S. CITROEN.

N. Prinsengracht 64, Amsterdam.

Geestverwante bladen worden verzocht dit over te nemen.

De „Oldambt".

Door het omslaan van de „Oldambt" is een groot gat in de zijde bloot gekomen. Men zal trachten, nadat dit gat dicht gemaakt is, Zaterdag bij het avondgetij, met behulp van drie groote drijvende bokken, le „Oldambt" weder recht te zetten.

AMSTERDAM

Geen amnestie in het czarenrijk van H. Polak c.s.

Jan van Zutphen, secretaris van den A. N. D. B., heeft aan het „Hdbl." meegedeeld, dat van een algeheele amnestie voor de zgn. „clandestienen" geen sprake zal zijn. Op de vergaderingen zal het principe tot het toelaten van de clandestiene diamantbewerkers worden besproken. Er zullen beperkende bepalingen worden gemaakt, daar niet alle z.g. clandestienen over één kam geschoren kunnen worden. Er zijn clandestienen, wier handelingen alléén nadeel voor hun vakgroep opleverden, terwijl er ook zijn, wier optreden een gevaar was voor de geheele diamantindustrie. Daarmede zal rekening worden gehouden.

Aan hetzelfde blad heeft men inmiddels ook het tegendeel verklaard.

De aap uit de mouw.

Er is ook nog een andere lezing:

Bij informatie ter bevoegder plaatse bleek het „Handelsblad", dat de toelating van zoogenaamde clandestiene diamantbewerkers wel algemeen zal zijn. Het is namelijk voor een betere controle voor het ruw-comité noodzakelijk, dat alle diamantbewerkers georganiseerd zullen zijn.

Daarom zal dan ook voor de ongeorganiseerde juweliers bij de A. J. V. de gelegenheid open staan zich daar als leden aan te melden. De vergadering van de A. J. V. zal vermoedelijk de volgende week plaats hebben.

Het zal dan ook verboden worden te werken voor een ongeorganiseerden juwelier en omgekeerd zal het verboden worden te laten werken door een ongeorganiseerden diamantbewerker.

De handel in diamant zal zich daardoor voortaan uitstrekken tot georganiseerde leden van een der organisaties.

Staking „Zeelandia".

Gisterenmorgen is de bemanning van de „Zeelandia" tot staking overgegaan. Geëischt wordt een verhooging der gage met vijf gulden per maand.

De staking omvat circa 50 man. Van het civiele personeel, dat morgen moet monsteren, wordt verwacht, dat zij zich bij de staking zal aansluiten.

Arbeiders-Coöp. „Voorwaarts".

Verschenen is het jaarverslag van de arbeiderscoöperatie „Voorwaarts".

't Is een sober verslag en nog altijd blijkt „de Voorwaarts" zoo wat heel geen invloed en aanhang bij de arbeidersbeweging te kunnen krijgen, dit blijkt reeds voldoende uit het feit, dat waren er op 31 Augustus 1915 1351 leden en nu nog maar 1312 zijn.

Ja, zegt het verslag, we voerden 101 papieren leden af, dit zijn dan leden, die wel als lid staan ingeschreven, doch geen verbruikers zijn, maar men vergeet mede te deelen hoeveel van die papieren leden in 't getal 1312 nog zijn inbegrepen.

't Verslag vertelt ons verder, dat

„onze strijd voor een goede en doelmatige levensmiddelen voorziening, in 't afgeloopen boekjaar een goed stuk propaganda voor onze coöperatie is geweest.

en iets verder heet 't:

„Uit de laatste berichten in de bladen kan de leden bekend zijn, dat „Voorwaarts" ten opzichte daarvan steeds diligent blijft, waarbij zij, in samenwerking met de andere deelen der arbeidersbeweging het belang der verbruikers voorop stelt".

Nu onze lezers ddie gelooven wel, dat er van die strijd van de „Voorwaarts" niet veel te beispeuren was.

Maar dat een zich noemende socialistische coöperatie het belang der verbruikers voorop stelt, zal voor onze socialistische lezers wel weder een nieuw gezichtspunt zijn.

Hier hebben we dus in dit zoo moeilijk tijdperk een aantal georganiseerde socialisten, die zich van de zware strijd der arbeiders zoo wat niets aantrekken, maar alleen in actie was voor dat luttel aantal leden.

't Is fraai.

Wat de winsten betreft is het ook voor deze coöperatie geen ongunstig jaar geweest.

Het netto winstcijfer is *f* 12,883.90, dat deze cijfers konden bereikt worden zal wel tot oorzaak hebben, dat, zoonls in bijna alle bedrijven door de gedurige met groote sprongen verhoogingen der verkoopsprijzen de winsten grooter moeten zijn.

Dat deze opvatting juist is blijkt, dat er in de afd. bakkerij ruim *f* 5 dividend meer winst werd gemaakt, door dat er 8 % minder grondstoffen werden gebruikt.

Voor het personeel wat er werkzaam is, is de sociale kwestie ook nog lang niet opgelost.

De loonen varieeren van *f* 16.50 tot *f* 18, van *f* 19 zijn er echter maar twee werkzaam, van *f* 16.50 daarentegen 10 man.

Vermeld dient eveneens dat er 2 man van het personeel wegens diefstal werden ontslagen.

Het geheele personeel geniet een duurtetoeslag van *f* 1 per week.

Uitgekeerd worden over broodverbruik 6 % en over het kruideniersverbruik 4 %, terwijl de S. D. A. P. en A. B. B. ieder *f* 593.69 uit de gemaakte winst ontvangt.

Ed.

Staking „Eensgezindheid".

Tot heden is in de toestand nog geen verandering gekomen. Noch de directie noch het personeel wil toegeven.

Er zijn nog geen onderkruipers gevraagd of aangekomen.

De conducteurs hebben hun trommels met afrekening in moeten leveren, terwijl het geheele personeel de uniformen bij de directie moest inzenden Nacht en dag wordt gepost.

DORDRECHT.

Mislukte smokkelpartij.

Gisternacht bemerkte een surveilleerende politieagent, dat men bezig was pakken uit een café aan de Buiten Walevest, hoek Veersteiger te Dordrecht, over te brengen naar een aan de kade liggende roeiboot.

De agent dacht aan diefstal en verzocht de mannen, die er mee bezig waren, hem naar het politiebureau te volgen, waaraan zij voldeden, terwijl de roeiboot onder bewaking achterbleef. Uit een nader onderzoek bleek echter, dat het hier een poging tot verboden uitvoer gold en terzake van dit misdrijf is dan H. M., gedomicilieerd te Dordrecht, die verklaarde de waren in kwestie — een partij zeep van eenige honderden kilo's — naar België te willen uitvoeren om ze te Gent af te leveren. 23 groote en 7 kleine bussen, benevens 1 kist en 2 pakken, alle gevuld met zeep, zijn in beslag genomen.

De cafèhoudster, die de zeep sedert eenige weken in bezit had, heeft bij den verkoop den schipper er nog aan herinnerd, dat de zeep niet mocht worden uitgevoerd, en de schipper heeft toen te kennen gegeven, dat dit ook niet zijn bedoeling was, doch dat hij de zeep wilde vasthouden tot den prijs weer meer gestegen zou zijn. Naar uit zijn voor de politie afgelegde verklaringen blijkt, was zijn bedoeling echter anders.

UTRECHT.

Waar de levensmiddelen blijven.

In weerwil dat er zoogenaamd nijververboden bestaan, gaat de inmakerij op groote schaal maar door Ook hier in Utrecht. Daar is bijv. de groentefabriek Zorgvliet, Oude-Rijn, even buiten de stad. Die werkt met dag- en nachtploegen, die in razend snel tempo bergen en bergen groenten verwerken voor het buitenland, duizenden wagonladingen. Een nieuwe fabriek is nog in aanbouw. En terwijl deze sprinkhaanonderneming geld verdient om van te gruwen, betaalt ze haar arbeiders voor een zeer hoog opgevoerde dagtaal 13 à 16 cent per uur.

Doodkistenmaker en huisjesmelker.

We hebben hier een meneer Molenbeek, die er zijn werk van maakt de menschen tijdelijke en eeuwige woningen te leveren. Omtrent kwaliteit van de laatsten is ons niets bijzonders bekend, maar met de eerste bedrijft hij groote woeker. Zijn huizen, gelegen aan de Sefingestraat, heeft hij dezer dagen eens extra opgemlagen. Misschien zoekt hij hierdoor zijn ander bedrijf te bevoordeelen: hoe meer armoede, hoe eerder kapot, en dan de kist in, die door mij wordt geleverd, zoo ongeveer redeneert deze sluw-slimme heer Molenbeek waarschijnlijk.

ZAANDAM.

De kwestie bij Verkade.

De R. K. arbeiders, in dienst bij de fa. Verkade & Comp., te Zaandam, hebben in verband met de hangende loonquestie een motie aangenomen, waarin wordt gezegd dat deze arbeiders inzake de loonactie, welke door den modernen vakbond in 't bakkersbedrijf werdt gevoerd, laken de houding door dien vakbond in deze aangenomen door het recht van medezeggingschap in het vaststellen der arbeidsvoorwaarden aan hen te ontnemen, door zonder het personeel daarin te raadplegen de loonregeling vast te stellen en toe te zenden aan de directie en eerst daarna het geheele personeel tervergadering te roepen en deze te dwingen door een motie de houding van den modernen vakbond goed te keuren.

Het recht van vaststellen der arbeidsvoorwaarden wordt door de Katholieke arbeiders opgeëischt — een recht dat zij zich door den modernen vakbond niet willen laten ontnemen. Zij stellen het volste vertrouwen in de firma Verkade.

(Is het wonder, dat het kapitaal snakt naar religieus onderwijs?)

GEMENGDE BERICHTEN.

Verdronken. — Te Harkstede is Donderdagavond een 17-jarig meisje, A. N. door de duisternis misleid, in de Borgeloot geraakt en verdronken.

Deserteur. — Gistermorgen zijn te Oldenzaal twee Duitsche deserteurs aangekomen. Ze zijn afkomstig uit Duisburg, beiden gehuwd en ongeveer 35 jaar oud. Ze waren vóór Verdun gewond en hadden thans, als genezen, weer naar het front moeten vertrekken.

Over de grens. — Uit de Belgische gemeenten in de buurt van Clinge komen in de laatste nachten herhaaldelijk jongemannen met levensgevaar door slijk en water op Hollandsch gebied, niettegenstaande de draadversperring ter plaatse zoover in de Schelde is gespannen, dat zij slechts bij laag getij niet in het water staat.

Smokkelrisico. — Van de beide smokkelaars, die verleden week van den Veendijk onder Ottersum door rijksambtenaren werden aangeschoten, is de jongste, te Camp, uit Winterswijk, die te Boxmeer woonde, Woensdagnacht in het ziekenhuis te Gennep aan de gevolgen overleden.

Pas op de grenzen! — Zekere D. te Sittard, ging met zijn vrouw en een logé wandelen. Zonder het te bemerken, bevonden zij zich op Duitsch grondgebied. Toen zij dit bezrepen, was het echter te laat. Onder geleide van een Duitschen post werden zij verder Duitschland ingevoerd, waarheen is niet bekend.

Vergaderingen.

AANKONDIGINGEN

LEIDEN. Cursusvergadering op Woensdag 22 November, 's avonds te 8 uur in de zaal van de Coöperatie „Vooruit". Spr. W. v. Ravesteijn, over het onderwerp: Indië los van Holland. Alle leden moeten kaarten verkoopen, welke verkrijgbaar zijn bij Mej. L. van Zwieten, Oude Heerengr., Joh. Metscher, Vliet 8, en bij den secretaris Jansen Jr., Hoogiandsche Kerkstr. 13.

„De Dageraad", Amsterdam.

Vereen. tot bevordering der Vrije Gedachte, afd. Amsterdam.

Zondag 5 Nov., 's morgens 10 uu, openbare vergadering, gebouw Maatij. voor den Werkenden Stand, Kloveniersburgwal 87. Spreker de heer J. A. Bergmeijer. Onderwerp: „De oorlog en zijn invloed op het geestelijk leven van onzen tijd".

Groep „Ontwikkeling".

Doordat de spreker voor Maandagavond a.s. verhinderd is, zal een der leden een letterkundigen avond geven (Goethe, Multatuli, Reclus). Toegang vrij. „Geelvinck", Singel.

„De Zaaier", afd. Den Haag.

Kursusvergadering op Maandag 6 November, 's avonds 8 uur, in de Scheeperstraat 28. Spreker: A. v. Amstel, over: Maatschappij-geschiedenis. I. Het Oerkommunisme. Het Bestuur.

VERSLAGEN

S. D. P. Afd. BUSSUM. De afd. vergaderde 1 Nov. huishoudelijk. Inzake de financiën en de propaganda voor de verkiezingen werd besloten de afdeelingen Weesp en Hilversum tot een vergadering op te roepen, ten einde een plan voor deze campagne in dit district vast te stellen. Bij de bespreking der beide moties der afd. den Haag, sprak de vergadering zich uit: dat zij instemt met de critiek, in deze motie's vervat; dat zij echter niet accoord kan gaan met de weigering om alle werk en alle verantwoordelijkheid voor de verkiezingen van de hand te wijzen, dat zij zich voorbehoudt deze zaak op het e.v. Congres ter sprake te brengen.

Uit de Vakbeweging.

BINNENLAND,

A. N. D. B. en N. D. B.

De Ned. Diamantbewerkersbond belegde Donderdag een vergadering ter bespreking van het voorstel, gedaan door de besturen van den A. N. D. B. enz. aan hunne leden ten opzichte van de aanneming van clandestienen in hun organisaties.

De vergadering was zeer druk bezocht en algemeen was men van opinie, dat men de organisatie niet onder den voet mocht laten loopen door den A. N. D. B.

Na een inleiding van den voorzitter, den heer Merks, werd de volgende motie met algemeene stemmen aangenomen:

„De vergadering van den N. D. B., bijeen in het gebouw „Odéon," op 2 Nov. ter beraadslaging van het feit, dat de overige organisaties in onze industrie de vraag gaan bespreken, om de z.g. clandestienen tot hun lidmaatschap toe te laten;

gehoord de verschillende discussies;

van meening, dat het nog een open vraag is of onze eigen toestand verbeterd zal worden door in te gaan op eventueele voorstellen of besluiten, genomen door die organisaties;

draagt het bestuur op, zich op de hoogte te stellen van de geheele kwestie en dan met advies te komen voor de algemeene ledenvergadering;

besluit trouw te blijven aan de organisatie en te handelen in overeenstemming met de belangen van alle in de kwestie betrokkenen;

draagt het bestuur op deze motie te publiceeren."

Staking diamantbewerkers.

Wegens den langen duur der staking voor den heer Neeter besloot het bestuur den kindertoeslag aan de stakers te verhoogen en deze te brengen van 25 cent op 50 cent voor elk kind beneden de 14 jaar.

Frontverandering.

Alvorens de zegenrijke (?) poorten van den A. N. D. B. binnen te treden, om in den tempel te komen die mij als moreel-daklooze een onderdak zal verschaffen, wil ik even nagaan, welke omstandigheden den hoogepriester van genoemden tempel genoopt hebben, om met zijn gevolg zoo een frontverandering te maken, nl. de toelating van de „belagers van andermans brood" tot lid van den A. N. D. B.

Ongetwijfeld beteekent dit niet een bekeering van de zonden, begaan tegenover de arbeidersklasse. Dat is door de houding van dien bond tot het laatste oogenblik voor iedereen duidelijk. Dat het in de toekomst in socialistischen zin niet ten goede zal veranderen, daar staan de personen die aan het bewind zijn, borg voor.

Indien dat grootе holle lichaam een dergelijk besluit wil nemen, dan geschiedt dit ten eerste onder den drang van de zucht tot zelfbehoud en ten tweede (en misschien is dit laatste het voornaamste) om beter te kunnen functioneeren als onderdeel van de A. J. V. en 't bedrijf zonder stoornis te laten voortgaan.

En aangezien de A. N. D. B. aan de spits staat van de moderne vakbeweging, kan men zich allicht voorstellen, wat een verval de heele moderne vakbeweging wacht.

Intusschen zal de „Marxistische" senator minder blijde dagen beleven als in zijn „rechtspositie"-creatie, en zal hij menige bittere pil moeten slikken.

Een ex-moreel-daklooze.

De (stille) typografen-actie.

De conferentie van patroons en gezellen uit de wereld der looden soldaatjes is achter de rug. Mr. Veraart deelde in „Het Tarief" mede, dat zij een week geduurd heeft, van 's morgens 10 tot 's avonds 11 uur, met spaarzaam toegemeten schaftijd. Die arme lieden! Ze hebben toch wel wat over voor het heil der typografie! Want dit bleek ten slotte overwegend bij beide partijen. De draagkracht der industrie moest een en ander toelaten! Of de conferentie ook vereenvigd is geworden meldt het bericht niet. Eerst moeten de patroons oordeelen over het resultaat dat gewrocht is geworden. Keuren deze het goed, dan gaat het naar de gezellen-organisaties. Aanneemen of verwerpen, veranderd worden kan het niet meer. Geschiedt het eerste, een diner in „Kras" zal evenals vóór drie jaar een waardige slot-apotheose zijn. (Met verseuwiging!).

Echter... zoover zijn we nog niet. Eindigde, een artikeltje verleden week in het „Grafisch Weekblad" met de woorden: Houdt uw kruit droog (we leven in een oorlogszuchtig tijdperk, dus de uitdrukkingen geven daar een flauwe weerklank op) thans is het: „Er heerscht groote ontevredenheid. De gezellen zijn ontevreden en de bazen schijnen het.

De Rotterdamsche districts-vereeniging vergadering vermeld, dat „van vele zijden krachtig werd aangedrongen bij het bestuur, niets onbeproefd te laten om het op de algemeene vergadering in te dienen ontwerp tot normale en billijke verhoudingen terug te brengen." Daarmede werd dan bedoeld het 5-cents-ontwerp.

En in het „Weekblad voor de Grafische Vakken" kwam deze week een artikeltje voor, waarin „Observer" zijn bezwaren tegen het patroons-concept lucht en zegt, dat reeds geheele districten willen bedanken voor den Patroons-bond wanneer dit zoo wordt aangenomen.

Als deze bazen, die ten slotte bezwaar hebben tegen alles wat aan de gezellen verbetering brengt, medestanders hebben, bestaat er dus alle kans, dat zelfs het onderhandelingsproduct al van de baan is, vóór de gezellen er zich aan behoeven te ergeren.

Tot slot knippen we uit het „Gr. Wkb."

„Dan zullen de arbeiders voor de keuze gesteld worden dit lagere aanbod te aanvaarden of het werk neer te leggen, om aldus de patroons tot het geven van grootere concessies te dwingen. Daartoe, wij weten het, zijn de meesten gaarne bereid. (? Ref.) Maar daarover zullen we dan nog wel eens met elkaar praten. Als men nu maar begrijpt, dat er op 't oogenblik niets anders meer te bepraten valt.

En als men begrijpt, dat de toestand ernstig genoeg is en alles gedaan moet worden om een groote strijd mogelijk te maken. Er zijn twee kansen voor een, dat het er too komen moet. Ten eerste, dat de patroons het bemiddelingsconcept verwerpen, wat, als het toch oorlog worden moet, voor ons de beste strategische positie is; — ten andere, dat de patroons het zoogenaamde concept wél aanvaarden, doch de gezellen het verwerpen.

Scheepstijdingen.

AMSTERDAM. Aangek. 3 Nov. Levantkade: Mars, st., Bordeaux, stukg. Rietlanden: Eikland, st., Archangel, slippen.
ZAANDAM. Aangek. 3 Nov. Folmina, st., Haparanda, hout.

Nederlandsche Stoomvaartlijnen.

Ceylon, 30 Oct. v. Java n. Calcutta.
Djember, n. Rott., 31 Oct. Point de Galle.
Djebres, n. Norfolk, 30 Oct. te Sandy Hook en zette de reis voort.
Hollandia, n. Amst., 31 Oct. v. Fern. Nor.
Krakatau, n. Bat., pass. 1 Nov. Perim.
Hebe, 1 Nov. v. Barcelona n. Huelva.
Jacatra, n. Sandy Hook v.o., bevond zich 1 Nov. 280 mijl beoosten Cape Race.
Kambangan, n. Bat., pass. 31 Oct. Point de Galle.
Rijouw, n. Rott., 31 Oct. v. Colombo.
Tjikembang 30 Oct. van Hong Kong naar Batavia.
Ternate, n. Bat., 31 Oct. v. Kirkwall.

Binnenlandsche Havens.

IJMUIDEN. Aangek. 3 Nov. Mars, s., Bordeaux; Folmina, s., Haparanda; Eikland, s., Archangel.
Vertr.: 2 Nov. Pluto, s., Bristol; Nicolaas, s., Newcartle; Gotgia, s., Umea; Zeus, s., Barcelona; 3: Lapwing, s., Londen; Amsterdam, s., Leith.
NIEUWE WATERWEG. Aangek. 2 Nov.: Haelen, s., N.-Orleans; Norfolk, s., Baltimore; Pluto, s., Amst.; Import, s., Londen; St. Philipsland, s., Newcastle; 3: Hundvaago, s., Salonica; Hoogland, s. Leith.
Vert. 2 Nov.: Manga Reva, Park, O.-York p. sleepb. Utrecht tot Falmouth; Rosafred, s., Hudikswall; Johanna, sleepboot, Londen; Kralingen, motorb., dito; Mallard, s., dito; 3: Glasgouw, s., Leith; Amstel, s., dito; Grenadier, s., Newc.; Tosca, s., Londen; Pandion, s., Manchester; Tittiwake, s., Liverpool; Woudcock, s., Londen; Kirkham Abbey, s., Hull; Cromer, s., Londen.

Buitenlandsche Havens.

Batavier, IJ, 1 Nov. v. Rott. te Bilbury.
Beliatrix, 26 Oct. v. Rott. te B.-Ayres.
Bertum, 26 Oct. v. Rott. te Newport.
Gaasterland, 27 Oct. v. Rott. te Leitg.
Hebe, motorb., 27 Oct. v. Amst. te Shields
Laurinus, 26 Oct. v. Swansea n. Rott.
Ousel, 27 Oct. v. Machester n. Rott.
Rijndijk, 1 Oov. v. Rott. te N.-York.
Schieland, 27 Oct. v. Rott. te Shields.
Voorwaarts, Koopman, 310 ct. v. Rott. te Logstör.

Maag-
zuur, gebrek aan eetlust, slechte spijsvertering, maagkramp, wordt spoedig genezen door
Mijnhardt's Maag-tabletten.
Per koker 60 ct., 3 kokers f 1.65.
In Apotheken en **Drogisterijen.**
Fabrikant **A. MIJNHARDT**
Pharm. Fabriek - Zeist.

J. RADIUS
SCHOENMAKER,
Albert Cuypstraat 42, A'dam.

Heeren Zoolen en Achterlappen		f 1.80
Mans „ „ „	extra	„ 2.00
Dames „ „ „		„ 1.25
Vrouwen „ „ „	extra	„ 1.45
Kinderen „ „ „	naar grootte.	

Buiten de stad:
met verhooging van **portkosten** en onder **rembours.**
Alles met hout gepend. - Genaaid 15 cent hooger.
Lapjes onzichtbaar.
Desgewenscht in één dag klaar.

Haar-
uitval geneest, roos en schilfers verdwijnen, indien men het haar wascht met **Purolzeep.**
Per stuk 60 cent, 3 stuks f 1.70.
In Apotheken en **Drogisterijen.**
Fabrikant **A. MIJNHARDT**
Pharm. Fabriek - Zeist.

Verschenen bij **W. VERSLUIJS,** Amsterdam:
HERMAN GORTER
Verzamelde Gedichten.

I. **Mei,** vijfde druk,	f 1.50
II. **Verzen I,** vierde druk,	f 1.20
III. **Verzen II,** vierde druk,	f 1.-
IV. **Pan,** tweede druk,	f 3.75
Prijs van de 4 deelen samen	f 6.75

Wormen
bij kinderen en volwassenen worden verdreven
door **Enfan**-bonbons.
Aangename smaak. Per doos 30 ct.
In Apotheken en **Drogisterijen.**
Fabrikant **A. MIJNHARDT**
Pharm. Fabriek - Zeist.

GRAND THEATRE.
N. V. „TOONEELVEREENIGING".
HERMAN HEYERMANS en JAN MUSCH.
ZONDAGAVOND, 8¼ UUR: 66ste
MAANDAGAVOND, 8¼ UUR: 67ste
DINSDAGAVOND, 8¼ UUR: 68ste
en volg. avonden,
TROPENADEL
Indisch blijspel v. Van Wermeskerken.
VAN VLIET. . . . . JAN MUSCH.
DE TANTE . . . MEVR E. DE BOER-v. RIJK.
PLAATSBESPREKING AANBEVOLEN.

GRAND THEATRE.
ZONDAGMIDDAG: TWEE UUR:
DE SPAANSCHE BRABANDER.
Blijspel in 5 bedr. van BREDERO.
GEWONE AVONDPRIJZEN.

KUNSTTANDEN
als eigen tanden zonder gehemelte
AMERICAN DENTISTRY. DENTAL OFFICE
WILHELMINASTRAAT 31, DEN HAAG
BILLIJKE PRIJS. LANGJARIGE GARANTIE.
BESLIST PIJNLOOZE BEHANDELING
Partijgenooten betalen materialen prijs
EENIGE INRICHTING

Kiesrechtstrijd en Klassenstrijd
door **D. J. WIJNKOOP.**
Prijs 5 cent. **Franco per post 6 cent.**
Wij dringen er vooral bij de afdeelingen der Partij op aan deze en al onze andere brochures steeds in voorraad te houden en te zorgen voor colportage op alle vergaderingen, ook op die der tegenstanders. De tijd van thans is daar juist zoo goed voor geschikt. Brochurenhandel S. D. P., **J. J. BOS & Co., Kinkerstraat 300', Amsterdam.**